

ЗАКОН

о заштити природе

“Службени гласник РС”, бр. 36 од 15. маја 2009, 88 од 23. новембра 2010, 91 од 3. децембра 2010 - исправка, 14 од 22. фебруара 2016, 95 од 8. децембра 2018 - др. закон, 71 од 15. јула 2021.

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређује се заштита и очување природе, биолошке, геолошке и предеоне разноврсности као дела животне средине.

Природа као добро од општег интереса за Републику Србију ужива посебну заштиту у складу са овим законом и посебним законима.

Циљ закона

Члан 2.

Овим законом остварују се следећи циљеви:

- 1) заштита, очување и унапређење биолошке (генетичке, специјске и екосистемске), геолошке и предеоне разноврсности;
- 2) усклађивање људских активности, економских и друштвених развојних планова, програма, основа и пројеката са одрживим коришћењем обновљивих и необновљивих природних ресурса и дугорочним очувањем природних екосистема и природне равнотеже;
- 3) одрживо коришћење и/или управљање природним ресурсима и добрима, обезбеђивање њихове функције уз очување природних вредности и равнотеже природних екосистема;
- 4) благовремено спречавање људских активности и делатности које могу довести до трајног осиромашења биолошке, геолошке и предеоне разноврсности, као и поремећаја са негативним последицама у природи;
- 5) утврђивање и праћење стања у природи;
- 6) унапређење стања нарушених делова природе и предела.

Примена закона

Члан 3.

Одредбе овога закона не примењују се у случају сузбијања и спречавања непосредне опасности по живот или здравље људи или имовину, спашавања људи и имовине и то само док трају наведене околности које се утврђују посебним актом надлежног органа.

Значење израза

Члан 4.

Поједини изрази употребљени у овом закону имају следеће значење:

1) *активност у природи* је свако привремено или трајно деловање човека на природу које може нарушити природну равнотежу, ако то деловање није у циљу заштите и очувања природе;

2) **алохтона врста је врста која је у екосистеме на територији Републике Србије доспела намерним или ненамерним уношењем;****

3) **аутохтона врста је врста која је природно распрострањена у екосистемима на територији Републике Србије;****

4) *биолошка разноврсност (биодиверзитет)* јесте свеукупност гена, врста и екосистема на Земљи или неком јасно одређеном подручју;

5) врста је основна таксономска категорија која представља скуп репродуктивно изолованих организама (микроорганизама, алги, гљива, лишајева, биљака и животиња), односно популација, које се међусобно слободно укрштају и дају плодно потомство, а у смислу овог закона односи се и на ниже систематске категорије, ако није другачије назначено;**

6) геолошка разноврсност (геодиверзитет) је присуство или распрострањеност разноврсних елемената и облика геолошке грађе, геолошких структура и процеса, геохронолошких јединица, стена и минерала различитог састава и начина постанка и разноврсних палеоекосистема мењаних у простору под утицајима унутрашњих и спољашњих геодинамичких чинилаца током геолошког времена;**

7) геопарк је географско подручје са јасно одређеном границом и довољно великом површином, које садржи велики број геолошких локалитета од посебног научног, естетског и образовног значаја, на коме се штити и промовише геолошко наслеђе кроз одрживи развој и коришћење;**

7а) геозаштита (геоконзервација) је скуп мера и активности које се спроводе у циљу заштите, очувања, презентације и промоције геодиверзитета и геонаслеђа;**

7б) објекти геонаслеђа су раритетни, репрезентативни геолошки, педолошки и геоморфолошки облици, појаве и процеси, издвојени као посебне природне вредности од изузетног научног, културног, естетског, туристичког и другог значаја;**

7в) покретни објекти геонаслеђа (објекти геонаслеђа *ex situ*) су појединачни геолошки облици и појаве: узорци стена, минерала и руда, примерци фосила (музеји, изложбе, радионице, предавања, колекције, филмови и др.);**

7г) непокретни објекти геонаслеђа (објекти геонаслеђа *in situ*) су делови простора или просторне целине јасно изражених геолошких, геоморфолошких и педолошких одлика: геолошки профили и изданци, облици површинског и подземног рељефа, типови земљишта (природно окружење, природни споменици, феномени и појаве);**

8) *генотип фосила* је типична врста за неки род фосила, којој припадају све индивидуе у оквиру те врсте рода и која одговара холотипу;

9) *генетичка разноврсност* је укупан број и укупна разноврсност гена, односно генетичких информација садржаних у свим појединачним врстама биљака, животиња, гљива и микроорганизама;

10) генски фонд је укупан број гена или количина генетичке информације коју поседују сви чланови популације сексуално и асексуално репродуктивних организама;**

11) *генетички материјал* је сваки материјал биљног, животињског, микробског или другог порекла који садржи функционалне јединице наслеђивања;

12) дериват је сваки прерађени део животиње, биљке, гљиве, као и њихов органски или неоргански производ;**

13) дивље врсте су све врсте животиња, биљака и гљива које су природно еволуирале, укључујући хибриде и све примерке размножене у заточеништву или под вештачким условима, изузев припитомљених раса на чији еволуциони процес је утицао човек ради сопствених потреба;**

14) *минералне друзе* су кристали који се јављају као скуп исте или различите врсте који леже на заједничкој подлози;

15) *евидентирана природна добра* су подручја, врсте и покретна природна документа од значаја за заштиту, а за која није покренут или спроведен поступак заштите;

16) *брисана је (види члан 1. Закона - 14/2016-8)*

16а) еколошки значајна подручја Европске уније NATURA 2000 чине посебна подручја за очување станишта и врста и подручја посебне заштите за очување станишта одређених врста птица, у складу са прописима Европске уније о заштити станишта и заштити птица;*

17) *еколошки коридор* је еколошка путања и/или веза која омогућава кретање јединки популација и проток гена између заштићених подручја и еколошки значајних подручја од једног локалитета до другог и који чини део еколошке мреже;

18) *брисана је (види члан 1. Закона - 14/2016-8)*

19) *екосистем (биогеоценоза)* јесте структурно, функционално и динамички сложен и јединствен еколошки систем у коме се међусобно прожимају утицаји биотопа и биоценозе (абиогена и биогена);

20) *ендемична врста* је врста чије је распрострањење ограничено на одређено јасно дефинисано географско подручје;

21) *ex situ* очување је очување компонената биолошке и геолошке разноврсности ван њихових природних станишта;**

22) *животна заједница (биоценоза)* јесте скуп свих популација које живе заједно на истом станишту (биотопу) које граде функционалне заједнице;

23) *замка* је средство намењено за задржавање, хватање или усмрђивање животиња;

24) *заштита природе* је низ мера и активности усредсређених на спречавање оштећења природе, природних вредности и природне равнотеже;

25) *заштићене врсте су дивље врсте које су заштићене међународним уговорима и/или овим законом;***

26) *заштићена подручја* јесу подручја која имају изражену геолошку, биолошку, екосистемску и/или предеону разноврсност и због тога се актом о заштити проглашавају заштићеним подручјима од општег интереса;

26а) *заштитна зона* је простор изван граница заштићеног подручја, еколошки значајног подручја и/или еколошког коридора који може бити одређен приликом установљавања тих подручја, ради спречавања, односно ублажавања спољних утицаја;*

27) *заштићена природна добра су заштићена подручја, заштићене дивље врсте и покретна заштићена природна документа;***

28) *зоолошки врт* је било која трајна установа где се држе дивље врсте животиња ради излагања јавности седам или више дана годишње, са изузетком циркуса, продавница кућних љубимаца и установа које не излажу јавности значајан број животиња или врста уколико се њихово држање и излагање врши на начин да се не угрожава заштита дивље фауне и очување биодиверзитета;**

29) *инвазивна алохтона врста* је алохтона и друга врста која уношењем у природу и/или ширењем угрожава биолошку разноврсност и екосистемске услуге, а поред тога може да угрожава и здравље људи или причињава материјалну штету;**

30) *индикаторска врста* је врста осетљива на промене услова у животној средини која се због тога може користити за процену општег стања природе и животне средине;

31) *интродукција* је намерно или ненамерно уношење врсте на територију и у екосистеме у којима до тада није живела;

32) *in situ* заштита је активна мера заштите која обухвата заштиту популација врсте на природном станишту, очување природних екосистема, очување и опоравак популација на њиховим природним стаништима, као и очување појава геодиверзитета на месту настанка или налазишта стена, руда, минерала, кристала и фосила.**

33) *ишчезла врста* је она врста за коју нема сумње да је и последњи примерак ишчезао;

34) *ишчезла врста у природи* је она врста које више нема у природи али се јединке могу наћи у зоолошким вртovima, ботаничким баштама и другим местима, а које се могу ex situ методама узгајати за потребе реинтродукције;

35) *кишобран врсте* су врсте чијом заштитом уједно штитимо и већи број других врста на истом станишту, а које су мање познате или их је тешко штитити на други начин;

36) *кључне врсте* су оне врсте чије присуство или одсуство има суштински ефекат на остатак биоценозе (екосистема);

37) *корисник заштићеног подручја* је правно лице, предузетник, физичко лице или други субјекат који у заштићеном природном подручју обавља послове, делатности, односно користи природно добро и/или његове ресурсе, погодности и одлике;

38) *крајње угрожена врста* је врста суочена са највишом вероватноћом ишчезавања у природи у непосредној будућности, што се утврђује у складу са међународно прихваћеним критеријумима;

39) *кристал* је сваки минерал који има правилну унутрашњу грађу и правилан спољашњи облик и огледа се у геометријски правилним, глатким и сјајним површима и/или пљоснима;

40) *лектотип* је примерак из типске серије који представља дупликат холотипа, а сакупљен је кад и холотип;

41) *локални ендемит* је врста ужег распрострањења које не прелази величину једне биогеографске провинције;

42) *минерали* су самородни хомогени хемијски елементи или једињења у виду кристализоване или аморфне материје, одређене структуре, облика и састава, који нису минералне сировине;

43) *одрживо коришћење природних добара и/или ресурса* је коришћење компонената биодиверзитета или геодиверзитета на начин и у обиму који не води ка дугорочном смањењу биодиверзитета, односно геодиверзитета, одржавајући њихов потенцијал ради задовољења потреба и тежњи садашњих и будућих генерација;

43а) *оцена прихватљивости* је поступак којим се процењује да ли постоји вероватноћа да спровођење планова, основа, програма, пројеката, радова и активности, који сами или у комбинацији са другим плановима, основама, програмима, пројектима, радовима и активностима, могу имати значајан утицај на циљеве очувања и целовитост еколошки значајних подручја;*

44) *очување природе* је низ мера и активности које се спроводе ради заштите или обнављања природних станишта и популација дивљих врста у циљу очувања њиховог повољног стања, природних екосистема и предеоне разноврсности;

45) *оштећење природе* јесте појава настала услед мењања природних процеса у толикој мери да је нарушена природна равнотежа или су уништене природне вредности. Оштећење природе може бити узроковано природним и вештачким процесима, појавама и непогодама (клизишта, одрони, земљотреси, поплаве, пожари итд.);

46) *паратип* је примерак врсте који је одређен пре описивања номиналне врсте;

47) *план управљања заштићеног подручја* је документ којим субјекат задужен за управљање заштићеним подручјем планира мере и активности заштите, очувања, унапређења и коришћења заштићеног подручја;

48) *планови управљања природним ресурсима и добрима* су планске и/или програмске основе за управљање, газдовање и коришћење природних ресурса и добара у привредне, социјалне и еколошке намене и/или сврхе прописане на основу посебних закона;

49) *пећински накит* су различити облици и појаве таложења кристалног калцијум карбоната у спелеолошким објектима (сталактити, хеликтити, сталагмити, стубови, саливи, драперије, кадице и друго);

50) *пећински седимент* је у спелеолошким објектима наталожен или на други начин одложен речни материјал (песак, шљунак), глина, дробина, блокови стена и бигар;

51) *повољно стање врсте* је стање у којем популације врсте имају перспективу дугорочног опстанка као животно способни део природног еколошког система и када се еколошко подручје распрострањености врсте не смањује нити постоји вероватноћа да ће се у предвидљивој будућности смањити;

52) *повољно стање типа природног станишта** је стање типа природног станишта* у којем је његово подручје распрострањености стабилно или је у порасту, када су специфична структура и функције неопходне за дугорочно очување присутни или ће бити присутни у предвидљивој будућности и када је статус заштите њихових типичних врста повољан. Природно станиште је угрожено ако није у повољном стању и/или му прети нестанак;

53) *покретна заштићена природна документа* су делови геолошког, палеонтолошког и биолошког наслеђа који имају изузетан научни и образовни значај;

54) *популација* је просторно и временски интегрисана група јединки исте врсте која располаже заједничким скупом наследних фактора, насељава одређени простор, припада одређеном екосистему, а у оквиру које су јединке међусобно повезане првенствено односима репродукције;

55) *праћење стања (мониторинг)* јесте планско, систематско и континуално праћење стања природе, односно делова биолошке, геолошке и предеоне разноврсности, као део целовитог система праћења стања елемената животне средине у простору и времену;

56) *предео* је одређена територија чији карактер представља специфичан спој природних и створених вредности карактеристичних за дати регион;

57) *предеони елемент* је најмања, релативно хомогена еколошка јединица структуре предела, било природног или антропогеног порекла;

58) *предеона разноврсност* је структурираност простора настала у интеракцији (међудејству) природних и/или створених предеоних елемената одређених биолошких, климатских, геолошких, геоморфолошких, педолошких, хидролошких, културно-историјских и социолошких обележја;

58а) приоритетни типови станишта и приоритетне врсте су они типови станишта и врсте који су као такви утврђени у Републици Србији, у складу са општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима;*

58б) прекогранични промет је увоз, унос, уношење из мора на територију Републике Србије, извоз или износ са територије Републике Србије и транзит преко територије Републике Србије примерака дивљих врста, њихових делова и деривата;**

58в) примерак је свака животиња, биљка или гљива, без обзира да ли је жива или мртва, која припада дивљим врстама, сваки њен део или дериват;**

58г) прихватилиште је подручје или простор оспособљен за привремено или трајно збрињавање живих примерака дивљих животиња за које ветеринар и/или стручно лице оцени да нису способне да самостално опстану у природи и/или које су предмет одузимања, заплене или других мера у складу са законом;**

59) *природа* представља јединство геосфере и биосфере, изложено атмосферским променама и различитим утицајима и обухвата природна добра и природне вредности које се исказују биолошком, геолошком и предеоном разноврсношћу;

60) природне вредности су делови природе који заслужују посебну заштиту због своје осетљивости, угрожености или реткости, ради очувања биолошке, геолошке и морфолошке и предеоне разноврсности, природних процеса и екосистемских услуга или ради научног, културног, образовног, здравствено-рекреативног и другог јавног интереса;**

61) *природна равнотежа* је стање међусобно уравнотежених односа и утицаја живих бића међу собом и с њиховим стаништем. Природна равнотежа је нарушена, када се поремети квантитативна или квалитативна структура животних заједница, оштети или уништи станиште, уништи или промени способност деловања еколошког састава, прекине међусобна повезаност појединих еколошких састава или проузрокује значајнија изолованост појединих популација;

62) *рањива врста* је она врста која се суочава с високом вероватноћом да ће ишчезнути у природним условима у некој средње блиској будућности;

63) *режим заштите* јесте скуп мера и услова којима се одређује начин и степен заштите, коришћења, уређења и унапређења заштићеног природног добра;

64) *реинтродукција* је метод заштите и очувања биолошке разноврсности вештачким враћањем врсте на некадашња станишта са којих је ишчезла или на станишта на којима је бројност њене популације драстично смањена;

65) *реликтна врста* је она врста која је у далекој прошлости имала широко распрострањење, а чији је данашњи ареал (остатак) сведен на просторно мале делове;

66) *санација природе* су мере које се предузимају за заустављање оштећења природе, побољшања стања и функционалности;

67) *синтипови фосила* су сви примерци из једне серије за коју не постоји холотип;

68) *спелеолошки објекат* је подземна шупљина у облику канала, ходника и дворана различитих димензија, нагиба и изгледа настала природним процесима првенствено у кречњацима и доломитима али и у другим стенама;

69) станиште је географски јасно одређен простор у коме конкретна заједница биљака, животиња, гљива и микроорганизама (биоценоза) ступа у интеракцију са абиотичким факторима (земљишта, клима, количина и квалитет воде и др.) формирајући функционалну целину;*

70) станиште врсте су она станишта у којима популације конкретне врсте имају услове за опстанак у дужем временском периоду, односно простор у коме конкретна врста реализује било коју фазу свог животног циклуса;*

71) *стеноендемит* је врста чије је распрострањење ограничено на веома мало подручје, односно један локалитет (планински врх, гребен, клисура и слично);

71а) тип станишта је скуп или група станишта која су по својим биотичким и абиотичким карактеристикама веома слична;*

72) *типови предела* су категорије предела чија је јединственост и квалитет одређен еколошким, структурним, физиогномским, историјским, социо-економским и естетским обележјима;

73) *угрожена врста* јесте она врста која се суочава са високом вероватноћом да ће ишчезнути у природним условима у блиској будућности што се утврђује у складу са општеприхваћеним међународним критеријумима;

74) *унапређење природе* је низ мера и активности које су потребне за обнављање природних станишта и популација како би се они довели у повољно природно стање, као и низ активности на ревитализацији и санацији природних екосистема и предела;

75) *фосили* су остаци, сачувани у целини или деловима, биљних и животињских организама који су живели у прошлости, укључујући и трагове изумрлих организама, а служе као материјални докази на основу којих се поуздано реконструише геолошка прошлост;

76) *холотип фосила* је врста која је одређена и служи као еталон за све друге одредбе и тај један примерак се чува у Природњачком музеју;

77) *холотип* је оригинални примерак на основу кога је дат опис врсте и њено име;

78) *црвена књига* је научностручна студија угрожених дивљих врста распоређених по категоријама угрожености и факторима угрожавања;

79) *црвена листа* је списак угрожених дивљих врста распоређених по категоријама угрожености.

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 14/2016

Начела заштите природе

Члан 5.

Основна начела заштите природе јесу:

1) начело високог степена заштите природе свако је дужан да при предузимању активности или вршењу делатности допринесе заштити и унапређивању природе, биолошке, геолошке и предеоне разноврсности, очувању општекорисних функција природе и природне равнотеже;

2) начело одрживог коришћења природних ресурса може се вршити само до степена и на начин којима се не угрожава разноврсност и функционисање природних система и процеса;

3) начело примене мера и услова заштите природе у коришћењу природних ресурса и заштићених природних добара, планирању и уређењу простора, примењују се начела, мере и услови заштите природе;

4) начело интегрисане заштите природе је саставни део стратегије одрживог развоја, просторног и урбанистичког планирања и других планова, програма и основа;

5) начело „корисник плаћа“ корисник природног ресурса и заштићеног природног добра, дужан је да плати накнаду за њихово коришћење и сноси трошкове санације и рекултивације простора;

6) начело сарадње државни органи, органи аутономне покрајине и органи јединице локалне самоуправе, организације и институције, као и друга правна и физичка лица, при вршењу својих послова и задатака дужни су да поступају у складу са начелима, циљевима, мерама и условима заштите и трајног очувања природе и да при томе остварују међусобну и међународну сарадњу;

7) начело непосредне примене међународног права државни органи и органи аутономне покрајине и органи јединице локалне самоуправе, организације и институције, као и друга правна лица, предузетници и физичка лица, при вршењу својих послова и задатака непосредно примењују општеприхваћена правила међународног права и потврђене међународне уговоре као саставни део правног система;*

8) начело предострожности, када постоји претња настанка значајне или неповратне штете за заштићено природно добро, значајног негативног утицаја на циљеве очувања или целovitости еколошке мреже, недостатак научних података неће бити узет као разлог за доношење одлуке, одлагање или непредузимање мера за спречавање угрожавања и деградације природе у складу са овим законом.*

На заштиту природе примењују се и основна начела заштите животне средине, у складу са законом.

*Службени гласник РС, број 71/2021

Субјекти заштите природе

Члан 6.

Заштиту и очување природе, у оквиру својих овлашћења, обезбеђују:

- 1) Република Србија;
- 2) аутономна покрајина;
- 3) општина, град и град Београд (у даљем тексту: јединица локалне самоуправе);
- 4) управљач заштићеног подручја;
- 5) правна лица, предузетници и физичка лица који у обављању привредних и других делатности користе природне ресурсе и заштићена природна добра;
- 6) стручне и научне организације и друге јавне службе;
- 7) грађанин, групе грађана, њихова удружења, професионалне или друге организације.

II. ЗАШТИТА ПРИРОДЕ

Мере заштите природе

Члан 7.

Заштита природе спроводи се нарочито:

- 1) утврђивањем и проценом стања, појава и процеса у природи и пределу;
- 2) успостављањем и утврђивањем заштићених природних добара и система праћења њихове заштите;
- 3) спровођењем мера заштите природе и предела;
- 4) утврђивањем услова и мера заштите природе и заштићених природних добара и предела у просторним и урбанистичким плановима, пројектној документацији, основама и програмима управљања природним ресурсима у рударству, енергетици, саобраћају, водопривреди, пољопривреди, шумарству, ловству, рибарству, туризму и другим делатностима од утицаја на природу;
- 5) одрживим коришћењем природних ресурса и заштићених природних добара и контролом њиховог коришћења успостављањем система управљања природним ресурсима и заштићеним природним добрима;
- 6) изразом извештаја о стању природе, доношењем и спровођењем стратегија, програма, акционих и санационих планова и планова управљања;

7) ублажавањем штетних последица које су настале активностима у природи, коришћењем природних ресурса или природним катастрофама;

8) повезивањем и усклађивањем националног система заштите природе са међународним системом заштите природе;

9) подстицањем научног и стручног рада у области заштите природе;

10) обавештавањем јавности о стању природе и учествовањем јавности у одлучивању о заштити природе;

11) подстицањем и промоцијом заштите природе, развијањем свести о потреби заштите природе у процесу васпитања и образовања;

12) укључивањем локалних заједница у праћење стања, заштиту и унапређење природе.

1. Планирање, уређење и коришћење простора, природних ресурса, заштићених подручја и еколошке мреже*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Члан 8.*

Планирање, уређење и коришћење простора, природних ресурса, заштићених подручја и еколошке мреже спроводи се на основу просторних и урбанистичких планова, планске и пројектне документације, основа*, планова* и програма управљања и коришћења природних ресурса и добара у рударству, енергетици, саобраћају, водопривреди, пољопривреди, шумарству, ловству, рибарству, туризму и другим делатностима од утицаја на природу, у складу са мерама и условима заштите природе.***

Основе, планови и програми из става 1. овог члана који обухватају заштићено подручје, а које није део еколошке мреже доносе се уз претходну сагласност министра надлежног за послове заштите животне средине, односно за подручја еколошке мреже, након спроведеног поступка оцене прихватљивости у складу са одредбама овог закона.***

Основе, планови и програми из става 1. овог члана морају бити усаглашени са актом о проглашењу заштићеног подручја, планом управљања заштићеним подручјем и смерницама за управљање еколошки значајним подручјима.**

Коришћење простора, природних ресурса и заштићених подручја дозвољено је на начин предвиђен овим и другим законима.*

Носилац пројекта, односно правно лице, предузетник и физичко лице које користи природне ресурсе, обавља грађевинске и друге радове, активности и интервенције у природи дужно је да поступа у складу са мерама заштите природе утврђеним у плановима, основама и програмима и у складу са пројектно-техничком документацијом, на начин да се избегну или на најмању меру сведу угрожавање и оштећење природе.*

Правно лице, предузетник и физичко лице* из става 5. овог члана* дужно је да по престанку радова и активности изврши санацију, односно рекултивацију у складу са овим законом и другим прописима.***

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 14/2016

***Службени гласник РС, број 71/2021

Услови заштите природе*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Члан 9.*

У поступку израде планова, основа, програма, пројеката, радова и активности из члана 8. овог закона (у даљем тексту: планови или пројекти) прибавља се акт о условима заштите природе.*

Акт о условима заштите природе прибавља се за све хидроелектране, без обзира на тип хидроелектране и њену инсталисану снагу и да ли се њена локација налази у или ван заштићеног подручја.*

Акт о условима заштите природе садржи нарочито:*

1) стручну основу;*

2) процену да ли се планирани радови и активности могу реализовати са становишта циљева заштите природе и донетих прописа и докумената;*

3) правни и стручни основ за утврђене услове и мере, односно забране и ограничења.*

Стручна основа садржи нарочито:*

1) податке о природним вредностима, посебно биљног и животињског света, објеката геонаслеђа и предела у границама просторног обухвата документа из става 1. овог члана и просторном окружењу;*

2) податке о заштићеним природним добрима, укључујући природна добра планирана за заштиту и у поступку заштите;*

3) податке о еколошки значајном подручју;*

4) податке о установљеним режимима и мерама заштите и коришћења природних вредности и добара и еколошки значајних подручја;*

5) услове, односно забране и ограничења под којима се планирани радови и активности могу реализовати, као и потребу оцене прихватљивости;*

6) биолошке, техничке и технолошке мере заштите природе које треба применити;*

7) мере ублажавања и/или спречавања значајних утицаја на еколошки значајно подручје у складу са условима прихватљивости документа из става 1. овог члана;*

8) мере праћења утицаја спровођења плана или програма на еколошки значајно подручје у складу са условима прихватљивости документа из става 1. овог члана;*

9) компензацијске мере и друге мере надокнаде, укључујући и новчану.*

Стручну основу издаје надлежни завод за заштиту природе (у даљем тексту: завод), на захтев надлежног органа за издавање акта о условима заштите природе, у року од 15 дана од достављања тог захтева.*

Уз захтев за издавање акта о условима заштите природе, носилац израде планова и пројеката, односно носилац активности прилаже:*

1) податке о врсти и носиоцу израде документа из става 1. овог члана и инвеститору;*

2) податке о локацији и просторном обухвату са одговарајућим картографским и графичким прилозима, а за пројекте и са копијом катастарског плана;*

3) кратак опис циљева због којих се документ израђује, намераваних активности на његовој реализацији и главних очекиваних резултата, а за пројекат идејно решење;*

4) доказ о уплати таксе за издавање стручне основе.*

Акт о условима заштите природе издаје се решењем.*

Акт о условима заштите природе, за националне паркове и заштићена подручја I и II категорије које проглашава Влада, издаје министарство надлежно за послове заштите животне средине (у даљем тексту: Министарство), по претходно прибављеној стручној основи надлежног завода.*

Акт о условима заштите природе за заштићено подручје које проглашава надлежни орган аутономне покрајине, издаје надлежни орган аутономне покрајине по претходно прибављеној стручној основи надлежног завода.*

Изузетно у поступку израде планова или пројеката на подручјима која нису обухваћена ст. 8. и 9. овог члана акт о условима заштите природе издаје надлежни завод за заштиту природе.*

Решење из става 7. овог члана, надлежни орган доставља и управљачу заштићеног подручја.*

Уколико подносилац захтева у року од две године од дана достављања акта не отпочне радове и активности за које је акт о условима заштите природе издат, дужан је да прибави нови акт.*

За издавање стручне основе плаћа се такса.*

Висина таксе из става 13. овог члана, утврђује се законом којим се прописују републичке административне таксе, односно одлуком којом се утврђују покрајинске административне таксе.*

На акт о условима заштите природе које издаје Министарство може се изјавити жалба Влади у року од 15 дана од дана пријема тог акта.*

На акт о условима заштите природе који издаје надлежни орган аутономне покрајине може се изјавити жалба Министарству у року од 15 дана од дана пријема тог акта.*

На акт о условима заштите природе који издаје надлежни завод за заштиту природе, може се изјавити жалба у року од 15 дана од дана пријема тог акта, Министарству, а на територији аутономне покрајине органу надлежном за послове заштите животне средине аутономне покрајине.*

Орган надлежан за доношење, односно усвајање документа из става 1. овог члана, прибавља мишљење о испуњености услова заштите природе из става 2. овог члана, од органа који је издао акт о условима заштите природе.*

Мишљење из става 18. овог члана може да прибави и други надлежни орган ако је то прописано посебним прописом.*

Надлежни орган за издавање мишљења о испуњености услова заштите природе је дужан да у року 15 дана од дана подношења захтева изда мишљење, осим ако посебним прописом није другачије прописано.*

*Службени гласник РС, број 71/2021

НАПОМЕНА ИЗДАВАЧА: Одредба члана 3. Закона о изменама и допунама Закона о заштити природе ("Службени гласник РС", број 71/2021) примењују се од 1. јануара 2022. године (види члан 41. Закона - 71/2021-3) (текст члана 9. Закона који се примењује до 1. јануара 2022. године можете видети [овде](#)).

Оцена прихватљивости*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Члан 10.*

Оцена прихватљивости за еколошку мрежу (у даљем тексту: оцена прихватљивости) је поступак којим се оцењује могућ утицај стратегије, плана, основе, програма, пројекта, радова или активности на циљеве очувања и целовитост подручја еколошке мреже.*

Поступак оцене прихватљивости спроводи Министарство,* односно орган надлежан за послове заштите животне средине аутономне покрајине* ** за стратегију, план, програм, пројекат, радове или активности који сам или с другом стратегијом, планом, програмом, пројектом, радовима или активностима може имати значајан негативан утицај на циљеве очувања и негативан утицај на целовитост еколошки значајног подручја, уз претходно прибављене услове завода.***

Поступак оцене прихватљивости из става 2. овог члана састоји се од:*

- 1) претходне оцене, и***
- 2) главне оцене.***

Поступак оцене прихватљивости спроводи се у складу са начелом предострожности, на основу најбољих доступних научних доказа и метода у оквиру припрема плана или пројекта, пре стављања у процедуру усвајања плана, издавања локацијских услова, локацијске дозволе или другог одобрења за спровођење или извођење.**

За стратегије, планове, основе и програме за које се, у складу са посебним законом, спроводи поступак стратешке процене и за пројекте, за које се у складу са посебним законом, спроводи поступак процене утицаја, оцена прихватљивости спроводи се у оквиру тих поступака.*

У случају вршења примењених геолошких истраживања минералних и других геолошких ресурса и активних рударских објеката који су у моменту ступања на снагу овог закона одобрени од стране надлежних органа, не разматра се потреба спровођења поступка за оцену прихватљивости.*

За радове и активности за које се оцени потреба спровођења оцене прихватљивости надлежни орган тај поступак спроводи у складу са овим законом.*

Брисан је ранији став 7. (види члан 4. Закона - 71/2021-3)

Ако се на основу оцене прихватљивости утврди да планови, основе, програми, пројекти, радови и активности могу имати значајан негативан утицај на циљеве очувања и негативан утицај на целовитост еколошки значајног подручја, надлежни орган одбија давање сагласности.*

У случају сумње сматра се да планови, основе, програми, пројекти, радови и активности, могу имати значајан негативан утицај на циљеве очувања и негативан утицај на целовитост еколошки значајног подручја.*

Ако се на основу оцене прихватљивости утврди да планови, основе, програми, пројекти, радови и активност могу имати значајан негативан утицај на циљеве очувања и негативан утицај на целовитост еколошки значајног подручја надлежни орган даје сагласност, ако:*

1) не постоји друго алтернативно решење;*

2) у односу на еколошки значајна подручја у којима се налази макар један приоритетни тип станишта и/или приоритетна врста, само ако постоје императивни разлози преовладавајућег јавног интереса, који се односе на заштиту здравља људи и јавне сигурности, на корисне ефекте од примарне важности за животну средину и ако постоје други преовладавајући разлози од јавног интереса уз претходно прибављено мишљење Европске комисије. У односу на све остале делове еколошке мреже само ако постоје други императивни разлози од јавног интереса, укључујући

интересе социјалне или економске природе, који преовладавају у односу на интерес очувања ових подручја;*

3) је компензацијске мере неопходне за очување свеукупне кохерентности еколошке мреже из члана 12. овог закона, могуће спровести пре давања одобрења на планове, основе, програме, пројекте, радове и активности.*

О постојању преовладавајућег јавног интереса одлучује Влада, на основу образложеног предлога Министарства, који обавезно садржи:**

1) разлоге због којих је изведен закључак да не постоје друге повољније алтернативе за остварење сврхе плана или пројекта од предложеног у складу са прописаним критеријумима;**

2) разлоге због којих је изведен закључак да су предложене компензацијске мере довољне да обезбеде кохерентност еколошке мреже и да их је могуће спровести у складу са прописаним критеријумима;**

3) резултате обавештавања и учешћа јавности.**

По пријему одлуке Владе о утврђивању преовладавајућег јавног интереса Министарство доноси решење којим се утврђују компензацијске мере.**

Надлежни орган за спровођење поступка оцене прихватљивости може да образује стручну комисију, односно овласти стручно лице за оцену студије о оцени прихватљивости* **.*

Влада ближе прописује поступак, садржину, рокове, начин спровођења оцене прихватљивости, укључујући листу потребне документације о оцени прихватљивости у односу на циљеве очувања и целовитост еколошки значајног подручја, начин обавештавања јавности, као и поступак утврђивања преовладавајућег јавног интереса и компензацијских мера.**

*Службени гласник РС, број 14/2016

**Службени гласник РС, број 71/2021

Ограничења или прекид коришћења

Члан 11.

Ако начин или обим коришћења природних ресурса непосредно угрожава опстанак неке врсте, њеног станишта или природног екосистема, министар надлежан за послове заштите животне средине (у даљем тексту: министар) наредбом може ограничити, привремено или трајно обуставити коришћење по претходно прибављеном мишљењу министарства надлежног за послове пољопривреде, шумарства и водопривреде, министарства надлежног за послове рударства и енергетике и министарства надлежног за послове инфраструктуре.

За ограничења којима су подвргнути, на основу наредбе из става 1. овог члана, власници или корисници природних ресурса имају право на накнаду сразмерно умањеном приходу.

Висина накнаде утврђује се споразумно, а у случају спора о висини накнаде одлучује суд.

Накнада из става 3. овог члана исплаћује се на терет средстава буџета Републике Србије.

Власник или корисник природних ресурса који не поступи по наредби из става 1. овог члана одговара за штету насталу на врсти, станишту или природном екосистему, која је настала након доношења наредбе.

Ублажавање штетних последица на природу

Члан 12.

Ради ублажавања штетних последица на природу, које могу настати или су настале реализацијом планова, основа, програма, пројеката, радова или активности на заштићеном природном* подручју* или подручју еколошке мреже, правно лице, предузетник и физичко лице, односно носилац пројекта, дужно је да спроведе компензацијске мере у складу са решењем које доноси Министарство на предлог завода.***

Компензацијске мере одређују се у зависности од предвиђених или проузрокованих оштећења природе, и то:

1) успостављањем новог локалитета које има исте или сличне особине као оштећени локалитет;

2) успостављањем другог локалитета значајног за очување биолошке и предеоне разноврсности, односно за заштиту природног добра;

3) новчаном накнадом у вредности проузрокованог оштећења локалитета у случају да није могуће спровести компензацијске или мере санације.

Критеријуме, поступак и начин утврђивања компензацијских мера прописује министар.**

При одређивању компензацијских мера предност има надокнађивање новим локалитетом који има исте или сличне особине као и оштећени локалитет.

За еколошки значајна подручја Европске уније NATURA 2000 једина компензацијска мера јесте успостављање новог локалитета, у смислу става 2. тачка 1) овог члана.*

О компензацијским мерама које се односе на еколошки значајно подручје Европске уније NATURA 2000 обавештава се Европска комисија.*

Новчани износ на име компензацијских мера уплаћује се на рачун прописан за уплату јавних прихода буџета Републике Србије ****.

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 91/2010

***Службени гласник РС, број 14/2016

****Службени гласник РС, број 71/2021

НАПОМЕНА ИЗДАВАЧА: Одредбе ст. 5. и 6. примењују се даном приступања Републике Србије Европској унији (види члан 59. Закона – 88/2010-162).

Отклањање штетних последица

Члан 13.

Ако су пројекти или активности у природи изведене без утврђених услова заштите природе или супротно датим условима заштите природе, због чега су настала оштећења природе и заштићених природних добара, носилац пројекта или активности односно, корисник природних ресурса, дужан је да без одлагања и о свом трошку отклони штетне последице свог деловања, по начелима објективне одговорности.

Ако носилац активности из става 1. овог члана не отклони штетне последице свог деловања или не поступи у складу са решењем из члана 12. овог закона којим су утврђене компензацијске мере, Министарство ће исте спровести на његов трошак и решењем утврдити обавезу на накнаду штете и висину трошкова извршења.*

Процену настале штете, као и начин отклањања штетних последица Министарству предлаже завод.*

*Службени гласник РС, број 88/2010

2. Предмет заштите

Заштита биолошке разноврсности

Члан 14.

Заштита биолошке разноврсности остварује се спровођењем мера заштите и унапређења врста, њихових популација, природних станишта и екосистема.

Заштита врста

Члан 15.

Заштита врста се остварује спровођењем мера и активности на очувању самих врста, њихових популација и станишта, екосистема и коридора који их повезују.

Заштита птица и миграторних врста остварује се спровођењем мера потребних за очување, одржавање и обнову довољне разноврсности и распрострањености њихових станишта, избегавање загађења или нарушавања квалитета станишта и подстицање истраживања и управљања.*

За очување малих биотопа и станишта предузимају се мере које укључују стварање заштићених подручја, одржавање и управљање стаништима унутар заштићених подручја, обнову уништених биотопа и стварање нових биотопа.*

Станишта врста значајних за опстанак популација датог подручја из става 1. овога члана документују се картом станишта врста, која се израђује на основу ГИС базе података о распрострањености појединих станишта врста на подручју Републике Србије, која се објављује на интернет страници Министарства и Завода за заштиту природе Србије.**

Прикупљање података и стално ажурирање ГИС базе података обезбеђује Завод за заштиту природе Србије у сарадњи са другим овлашћеним стручним и научним институцијама.**

Картографски приказ станишта врста саставни је део планова, основа и програма из члана 8. овог закона.**

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 14/2016

Заштита типова станишта*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 16.*

Заштита типова станишта врши се спровођењем мера и активности на заштити и очувању типова станишта ради избегавања или смањења негативног утицаја на типове станишта, у складу са законом и међународним споразумима.*

Министар прописује критеријуме за издвајање угрожених, ретких, осетљивих и за заштиту приоритетних типова станишта, мере заштите за њихово очување и списак типова станишта.*

Типови станишта из става 2. овог члана документују се картом станишта, која се израђује на основу ГИС базе података о распрострањености појединих типова станишта на подручју Републике Србије, која се објављује на интернет страници Министарства и Завода за заштиту природе Србије.*

Прикупљање података и стално ажурирање ГИС базе података обезбеђују заводи и друге стручне и научне институције које овласти министар.*

Картографски приказ типова станишта саставни је део планова, основа и програма из члана 8. овог закона.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Заштита екосистема

Члан 17.

Заштита екосистема (шумских, високопланинских, водених и влажних, осетљивих, агро и других екосистема) остварује се очувањем њиховог природног састава, структуре, функције, целовитости и равнотеже путем спровођења одговарајућих мера и активности на њиховој заштити, унапређењу и одрживом коришћењу.

Заштита шумских, влажних и водених екосистемаи станишта унутар агроекосистема

Члан 18.

Очување биолошке разноврсности шумских екосистема обавља се ради јачања општекорисних функција шума, у складу са законом.

Газдовање шумама мора се заснивати на начелима одрживог развоја и очувања биолошке разноврсности, очувања природног састава, структуре и функције шумских екосистема, сагласно условима заштите природе који су саставни део шумских основа.

Ради обogaћивања биолошке и предеоне разноврсности у газдовању шумама поступа се на начин да се у највећој мери очувају шумске чистине (ливаде, пашњаци и друго) и шумски рубови.

У влажним и воденим екосистемама **са обалним појасом*** забрањене су радње, активности и делатности којима се угрожава хидролошка појава или опстанак и очување биолошке разноврсности.

Брисан је ранији став 5. (види члан 6. Закона - 71/2021-3)

Очување биолошке и предеоне разноврсности станишта унутар агроекосистема и других неаутономних и полуаутономних екосистема спроводи се првенствено очувањем и заштитом рубних станишта, живица, међа, појединачних стабала, групе стабала, бара и ливадских појасева, као и других екосистема са очуваном или делимично измењеном дрвенастом, жбунастом, ливадском или мочварном вегетацијом.

Приликом укрупњавања пољопривредног земљишта мора се водити рачуна о очувању постојећих и стварању нових рубних станишта ради обезбеђења биолошке и предеоне разноврсности екосистема.

*Службени гласник РС, број 88/2010

Употреба биолошких, биотехничких и хемијских средстава у заштити екосистема и заштићеним подручјима

Члан 19.

Ради заштите екосистема дозвољена је употреба биолошких, биотехничких и хемијских средстава у складу са законом.*

У заштићеним подручјима могу се користити биолошка и биотехничка средства * ради очувања биолошке разноврсности.

Хемијска средства у заштићеним подручјима могу се користити у складу са прописаним режимима заштите, уз одобрење министарства надлежног за послове пољопривреде, шумарства и водопривреде а уз сагласност Министарства.*

Брисан је ранији став 4. (види члан 10. Закона – 88/2010-162).

*Службени гласник РС, број 88/2010

Очување генетичке разноврсности

Члан 20.

Генетички материјал се користи у складу са овим законом и посебним прописима.

Узимање генетичког материјала из природе ради коришћења не сме угрожавати опстанак екосистема или популацију дивљих врста биљака, животиња и гљива у њиховим стаништима.

Приступ изворима генетичког материјала

Члан 21.

Генетички материјал из природе може се користити у складу са овим законом.

На генетичком материјалу који је створен од генетичког материјала дивљих врста биљака, животиња и гљива не може се стећи својина.

Банка гена

Члан 22.

Ради очувања генетичке разноврсности дивљих биљака, животиња и гљива оснива се банка гена.

У банкама гена чува се биолошки материјал надзиране или узгајане популације, делови биљака, животиња и гљива, семе, споре, полне ћелије и други биолошки материјали, који се користе ради очувања врста, односно њиховог генетског фонда и потенцијала.

Банку гена из става 1. овог члана може да оснује правно лице или предузетник које испуњава услове у погледу кадра, опреме и простора.

Испуњеност услова из става 3. овог члана утврђује Министарство у дозволи која се издаје у форми решења.

Дозвола из става 4. овог члана издаје се на захтев правног или физичког лица.

Решење из става 4. овог члана је коначно, а против њега се може покренути управни спор.

Ближе услове из става 3. овог члана, као и начин рада банке гена, начин поступања са биолошким материјалом, садржину захтева и документацију која се подноси уз захтев за издавање дозволе прописује Министарство, уз претходну сагласност министарства надлежног за послове пољопривреде, шумарства и водопривреде.

Заштита геолошке разноврсности

Члан 23.

Заштита геолошке разноврсности при коришћењу и уређењу простора остварује се спровођењем мера очувања природе, геолошких и палеонтолошких докумената, као и објеката геонаслеђа у условима in situ и ex situ заштите.

Геопарк*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 23а*

Геопарк је подручје јасно дефинисане површине у оквиру које се штите, чувају, презентују и промовишу објекти геонаслеђа као и друге природне и културно-историјске вредности од значаја за науку, образовање, културу и економију са јасно дефинисаном управљачком структуром.*

Геопарк из става 1. овог члана мора да обухвати одређени број објеката геонаслеђа од нарочите важности у смислу њихове научне вредности, реткости, естетског изгледа или образовне вредности, као и објекте археолошког, биолошког, историјског или културног наслеђа.*

Територија геопарка може да обухвати више заштићених подручја са различито успостављеним режимима заштите.*

Министар прописује критеријуме за утврђивање потенцијалног простора за успостављање геопарка, у складу са геотектонском рејонизацијом уз уважавање геолошких посебности и других особености, као и критеријуме за класификовање, вредновање и рангирање објеката геонаслеђа.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Заштита спелеолошких објеката

Члан 24.

Спелеолошки објекти су јавно добро у својини Републике Србије.

Спелеолошки објекти због својих природних и културних вредности уживају заштиту и користе се у складу са овим законом и другим прописима.

За спелеолошке објекте израђује се Катастар спелеолошких објеката као дигитални географски информациони систем (у даљем тексту: катастар).

Заштита и коришћење спелеолошких објеката

Члан 25.

У спелеолошким објектима и њиховој околини забрањено је:

1) загађивати водотоке и изворе, упуштати, уносити и остављати отровне материје, чврсте отпатке и угинуле животиње или депоновати било коју врсту отпадака на местима и на такав начин да могу бити унети у спелеолошки објекат текућом водом или слободним кретањем;

2) уништавати, оштећивати или односити делове пећинског накита, пећинских седимената, фосилних остатака и артефаката;

3) уништавати или односити примерке фауне и флоре и нарушавати њихове станишне услове;

4) изводити грађевинске радове који могу проузроковати значајне неповољне и трајне промене геоморфолошких и хидролошких обележја.

Влада прописује начин и услове управљања, коришћења и истраживања спелеолошких објеката, као и израде и вођења катастра из члана 24. став 3. овог закона.

Заштита предела

Члан 26.

Предела се према својим природним и створеним обележјима разврставају у предеоне типове који изражавају разноликост природне и културне баштине.

Заштита предела подразумева планирање и спровођење мера којима се спречавају нежељене промене, нарушавање или уништење значајних обележја предела, њихове разноврсности, јединствености и естетских вредности и омогућавање традиционалног начина коришћења предела.

У планирању и уређењу простора, као и у планирању и коришћењу природних ресурса мора се обезбедити очување значајних и карактеристичних обележја предела.

Заштита, управљање и планирање предела заснива се на идентификацији предела и процени њихових значајних и карактеристичних обележја.*

Министар прописује критеријуме за идентификацију предела и начин процене њихових значајних и карактеристичних обележја.*

*Службени гласник РС, број 88/2010

III. ЗАШТИЋЕНА ПРИРОДНА ДОБРА

Заштићена природна добра

Члан 27.

Заштићена природна добра су:

- 1) заштићена подручја
 - строги резерват природе,
 - специјални резерват природе,
 - национални парк,
 - споменик природе,
 - заштићено станиште,
 - предео изузетних одлика,
 - парк природе;
- 2) заштићене врсте
 - строго заштићена дивља врста,
 - заштићена дивља врста;
- 3) покретна заштићена природна документа.

1. Заштићена подручја

Члан 28.

Подручја која имају изражену геолошку, биолошку, екосистемску и/или предеону разноврсност **и која су значајна као станишта врста птица и других миграторних врста значајних у складу са међународним прописима*** могу се прогласити за заштићена подручја од општег интереса.

Брисан је ранији став 2. (види члан 12. Закона – 88/2010-162).

Заштићена подручја могу се прекогранично повезивати са заштићеним подручјима суседних држава.

План управљања и мере заштите заштићеног подручја које је прекогранично повезано са заштићеним подручјем суседне државе, споразумно се утврђује с надлежним органима те државе, а уз сагласност Министарства.

*Службени гласник РС, број 88/2010

Строги и специјални резерват природе

Члан 29.

Строги резерват природе је подручје неизмењених природних одлика са репрезентативним природним екосистемима, намењено искључиво за очување изворне природе, генског фонда, еколошке равнотеже, праћење природних појава и процеса, научна истраживања којима се не нарушавају природна обележја, вредности, појаве и процеси.

Специјални резерват природе је подручје са неизмењеном или незнатно измењеном природом, од нарочитог значаја због јединствености, реткости или репрезентативности, а које обухвата станиште угрожене дивље врсте биљака, животиња и гљива, без насеља или са ретким насељима у којима човек живи усклађено са природом, намењено очувању постојећих природних одлика, генског фонда, еколошке равнотеже, праћењу природних појава и процеса, научним истраживањима и образовању, контролисаним посетама и очувању традиционалног начина живота.

Специјални резерват природе може бити флористички, миколошки, шумске и друге вегетације, зоолошки (орнитолошки, ихтиолошки и други), геолошки, палеонтолошки, хидрогеолошки, хидролошки и други.

У строгом и специјалном резервату природе забрањено је вршити радње и активности и обављати делатности које могу нарушити својства због којих су проглашени заштићеним природним добром (брање и уништавање биљака, узнемиравање, хватање и убијање животиња, увођење нових биолошких врста, мелиорацијски радови, разни облици привредног и другог коришћења и слично).

Посеђивање строгог и специјалног резервата природе у циљу образовања може се вршити на основу дозволе коју издаје управљач заштићеног подручја (у даљем тексту: управљач).

Мере заштите строгог и специјалног резервата природе ближе се одређују актом о проглашењу заштићеног подручја.

Праћење природних појава и процеса и научна истраживања врше се на основу дозволе коју издаје Министарство и уз присуство управљача.

У строгом резервату природе забрањене су привредне и друге активности.

Члан 30.

Национални парк је подручје са већим бројем разноврсних природних екосистема од националног значаја, истакнутих предеоних одлика и културног наслеђа у коме човек живи усклађено са природом, намењено очувању постојећих природних вредности и ресурса, укупне предеоне, геолошке и биолошке разноврсности, као и задовољењу научних, образовних, духовних, естетских, културних, туристичких, здравствено-рекреативних потреба и осталих активности у складу са начелима заштите природе и одрживог развоја.

У националном парку дозвољене су радње и делатности којима се не угрожава изворност природе, као и обављање делатности које су у функцији образовања, здравствено-рекреативних и туристичких потреба, наставка традиционалног начина живота локалних заједница, а на начин којим се не угрожава опстанак врста, природних екосистема и предела, у складу са овим законом и планом управљања који доноси управљач.

Делатности из става 2. овог члана могу се ограничити ради очувања изворности природе националног парка.

Шумама у националном парку газдује правно лице које управља националним парком.

Шуме из става 4. овог члана нису обухваћене шумским подручјем.

Мере заштите националног парка и начин његовог коришћења, ближе се одређују посебним законом.

Споменик природе

Члан 31.

Споменик природе је мања неизмењена или делимично измењена природна просторна целина, објекат или појава, физички јасно изражен, препознатљив и/или јединствен, репрезентативних геоморфолошких, геолошких, хидрографских, ботаничких и/или других обележја, као и људским радом формирана ботаничка вредност од научног, естетског, културног или образовног значаја.

Споменик природе може бити геолошки (историјскогеолошко-стратиграфски, палеонтолошки, петролошки, седиментолошки, минералолошки, структурногеолошки, хидрогеолошки и други), геоморфолошки, спелеолошки (пећина, јама и друго), хидролошки (цео или део водотока, слап, језеро, тресава и друго), ботанички (ретки или значајни примерци биљног света, појединачно стабло или скупина стабала, дрвореди, паркови, арборетуми, ботаничке баште и друго).

На споменику природе забрањене су све радње и активности које угрожавају његова обележја и вредности.

Мере заштите споменика природе и начин његовог коришћења, ближе се одређују актом о проглашењу заштићеног подручја.

Заштићено станиште

Члан 32.

Заштићено станиште је подручје које обухвата један или више типова природних станишта значајних за очување једне или више популација дивљих врста и њихових заједница.

Циљ заштите станишта је:

- 1) заштита угрожених и ретких типова станишта, екосистема и/или аутохтоних дивљих врста на националном и/или међународном нивоу;
- 2) обезбеђивање повољног стања популација аутохтоне дивље врсте и/или врста;
- 3) омогућавање несметаног одвијања неке од животних фаза аутохтоних дивљих врста (мрешћење, парење, гнежђење, подизање младунаца, презимљавање и друго);
- 4) заштита крајње угрожених и рањивих врста;
- 5) омогућавање протока гена између популација врсте;
- 6) обезбеђивање миграторних путева и одморишта;
- 7) омогућавање научних истраживања, управљања популацијама и образовања.

На заштићеном станишту забрањене су радње и активности којима се угрожава или оштећује један или више типова станишта.

Актом о проглашењу заштићеног станишта ближе се утврђује његов значај, намена и мере заштите.

Предео изузетних одлика

Члан 33.

Предео изузетних одлика је подручје препознатљивог изгледа са значајним природним, биолошко-еколошким, естетским и културно-историјским вредностима, које се током времена развијало као резултат интеракције природе, природних потенцијала подручја и традиционалног начина живота локалног становништва.

Предео изузетних одлика може бити природни предео изузетних одлика и културни предео изузетних одлика.

Природни предео изузетних одлика је подручје значајне биолошко-еколошке и естетске вредности где традиционалан начин живота локалног становништва није битније нарушио природу и природне екосистеме.

Културни предео изузетних одлика је подручје значајне предеоне, естетске и културно-историјске вредности које се током времена развијало као резултат интеракције природе, природних потенцијала подручја и традиционалног начина живота локалног становништва.

У пределу изузетних одлика забрањене су радње и активности којима се нарушавају примарне природне и створене вредности и карактер предела.

Мере заштите, начин обављања привредних и традиционалних делатности и коришћење природних и створених вредности у пределу изузетних одлика, ближе се утврђују актом о проглашењу заштићеног подручја.

Парк природе

Члан 34.

Парк природе је подручје добро очуваних природних вредности са претежно очуваним природним екосистемима и живописним пејсажима, намењено очувању укупне геолошке, биолошке и предеоне разноврсности, као и задовољењу научних, образовних, духовних, естетских, културних, туристичких, здравствено-рекреативних потреба и осталих делатности усклађених са традиционалним начином живота и начелима одрживог развоја.

У парку природе нису дозвољене привредне и друге делатности и радње којима се угрожавају његова битна обележја и вредности.

Мере заштите, начин обављања привредних делатности и коришћење природних вредности у парку природе, ближе се утврђују актом о проглашењу заштићеног подручја.

Режими заштите*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Члан 35.*

На заштићеном подручју успостављају се следећи режими заштите:*

- 1) I степена,***
- 2) II степена и/или***
- 3) III степена.***

Режим заштите I степена – строга заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са изворним или мало измењеним екосистемима изузетног научног и практичног значаја, којом се омогућавају процеси природне сукцесије и очување станишта и животних заједница у условима дивљине.*

Режим заштите I степена:*

- 1) забрањује коришћење природних ресурса и изградњу објеката;***
- 2) ограничава радове и активности на научна истраживања и праћење природних процеса, контролисану посету у образовне, рекреативне и општекултурне сврхе, као и спровођење заштитних, санационих и других неопходних мера у случају пожара, елементарних непогода и удеса, појава биљних и животињских болести и пренамножавања штеточина, уз сагласност Министарства.***

Режим заштите II степена – активна заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним екосистемима великог научног и практичног значаја и посебно вредним пределима и објектима геонаслеђа.*

У II степену заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, без последица по примарне вредности њихових природних станишта, популација, екосистема, обележја предела и објеката геонаслеђа, обављати традиционалне делатности и ограничено користити природни ресурси на одржив и строго контролисан начин.*

Режим заштите II степена:*

1) забрањује изградњу индустријских, металуршких и рударских објеката, асфалтних база, рафинерија нафте, као и објеката за складиштење и продају деривата нафте и течног нафтног гаса, термоелектрана и ветрогенератора,* хидроелектрана и других хидротехничких објеката за захватање и транспорт воде за потребе изградње и рада хидроелектрана,** лука и робно-трговинских центара, аеродрома, услужних складишта, магацина и хладњача, викендица и других породичних објеката за одмор, експлоатацију минералних сировина, тресета и материјала речних корита и језера, преоравање природних травњака, привредни риболов, уношење инвазивних алохтоних врста, изградњу објеката за рециклажу и спаљивање отпада и образовање депонија отпада;*

2) ограничава регулацију и преграђивање водотока* на објекте за регулацију и преграђивање водотока у функцији заштите од поплава,** мелиорационе и друге хидротехничке радове, изградњу* ** соларних електрана и електрана на био-гас, објеката туристичког смештаја, угоститељства, наутничког туризма и туристичке инфраструктуре и уређење јавних скијалишта, изградњу објеката саобраћајне, енергетске, комуналне и друге инфраструктуре, стамбених и економских објеката пољопривредних газдинстава, традиционално коришћење камена, глине и другог материјала за локалне потребе, изградњу рибњака, објеката за конвенционално гајење домаћих животиња и дивљачи, риболов, лов, сакупљање гљива, дивљих биљних и животињских врста, газдовање шумама и шумским земљиштем, формирање шумских и пољопривредних монокултура, уношење врста страних за дивљи биљни и животињски свет регије у којој се налази заштићено подручје и примену хемијских средстава.*

Режим заштите III степена – проактивна заштита, спроводи се на заштићеном подручју или његовом делу са делимично измењеним и/или измењеним екосистемима, пределима и објектима геонаслеђа од научног и практичног значаја.*

У III степену заштите могу се вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктурну и другу изградњу.*

Режим заштите III степена:*

1) забрањује изградњу рафинерија нафте и објеката хемијске индустрије, металуршких и термоенергетских објеката,* хидроелектрана и других хидротехничких објеката за захватање и транспорт воде за потребе изградње и рада хидроелектрана,** складишта нафте, нафтних деривата и природног гаса, уношење инвазивних алохтоних врста и образовање депонија;*

2) ограничава изградњу других индустријских и енергетских објеката,* (електрана на био гас, соларних електрана и ветрогенератора), објеката за регулацију и преграђивање водотока у функцији заштите од поплава,** асфалтних база, објеката туристичког смештаја и јавних скијалишта, инфраструктурних објеката, складишта индустријске робе и грађевинског материјала, викендица, експлоатацију и примарну прераду минералних сировина, образовање објеката за управљање отпадом, изградњу насеља и ширење њихових грађевинских подручја, лов и риболов, формирање шумских и пољопривредних монокултура, примену хемијских средстава и друге радове и активности који могу имати значајан неповољан утицај на природне и друге вредности заштићеног подручја.*

Режими заштите и границе делова заштићеног подручја са различитим режимима заштите утврђују се актом о проглашењу заштићеног подручја на основу студије заштите.*

Режим заштитне зоне заштићеног подручја забрањује и ограничава радове и активности за које се (у поступку утврђеним законом и другим прописима) утврди да могу имати значајан неповољан утицај на биолошку разноврсност, вредности геонаслеђа и предела тог заштићеног подручја.*

Влада ближе прописује режиме заштите, поступак и начин њиховог одређивања и објекте, радове и активности који су забрањени или ограничени.*

У националном парку могу се, у складу са посебним законом, забранити радови и активности који су режимима заштите из овог члана ограничени.*

Изузетно од забрана прописаних овим чланом, може се дозволити реконструкција хидроелектрана изграђених у складу са прописима.**

Министарство издаје у року 15 дана од дана подношења захтева надлежног органа, мишљење о изградњи хидроелектране у заштићеном подручју која се у складу са законом који уређује коришћење обновљивих извора сматра пројектом од јавног и општег интереса, односно о пројектима од посебног или националног значаја за Републику Србију.**

Забране и ограничења прописана овим чланом не односе се на активности и радове које реализује Министарство одбране и Војска Србије за потребе одбране.**

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 71/2021

2. Строго заштићене и заштићене дивље врсте*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 36.

Дивље врсте које су угрожене или могу постати угрожене, које имају посебан значај са генетичког, еколошког, екосистемског, научног, здравственог, економског и другог аспекта, штите се као строго заштићене дивље врсте или заштићене дивље врсте.

Строго заштићеном дивљом врстом може се прогласити:

1) дивља врста ишчезла у Републици Србији и враћена програмом реинтродукције;*

2) крајње угрожена дивља врста;

3) угрожена дивља врста;

4) реликтна врста;

5) локални ендемит;

6) стеноендемит;

7) дивља врста која је предмет потврђеног међународног уговора;*

8) дивља врста којој је из других разлога потребна строга заштита.*

Заштићеном дивљом врстом може се прогласити:

1) рањива дивља врста;

2) ендемична врста;

3) индикаторска, кључна и кишобран врста;

4) реликтна врста;

5) дивља врста која је предмет потврђеног међународног уговора;*

6) дивља врста која није угрожена, али се због њеног изгледа може лако заменити са угроженом дивљом врстом;*

7) дивља врста од економског значаја која би неконтролисано експлоатацијом или уништавањем станишта могла бити угрожена.*

Строго заштићене и заштићене дивље врсте у смислу овога закона, одређују се на основу националних и међународних црвених листа или црвених књига, потврђених међународних уговора, стручних налаза и/или научних сазнања.*

Црвене листе* ** угрожених дивљих врста са локалитетима на којима се налазе, бројношћу популација и степеном угрожености, утврђује Министарство, на предлог завода.*

Заштита дивљих врста која није уређена овим законом, регулише се посебним прописима.

*Службени гласник РС, број 14/2016

**Службени гласник РС, број 71/2021

3. Покретна заштићена природна документа

Члан 37.

Делови геолошког и палеонтолошког наслеђа, као и биолошка документа који имају изузетан научни, образовни и културни значај, могу се штитити као покретна заштићена природна документа.

Покретна заштићена природна документа могу бити:

1) сви примерци холотипова, синтипова и генотипова фосила, као и типске врсте фосила;

2) сви појединачни минерали и/или кристали и минералне друзе на лежишту;

3) сви холотипови и синтипови фосила, типске врсте фосила појединачних минерала и кристала;

4) миколошке, ботаничке и зоолошке збирке, као и појединачни конзервирани препарати органских врста, њихови холотипови и синтипови.

Забрањено је сакупљање и/или уништавање покретних природних докумената као и уништавање или оштећивање њихових налазишта.

Члан 38.*

Еколошка мрежа као кохерентна, функционално и просторно повезана целина успоставља се ради очувања типова станишта од посебног значаја за заштиту, за обнављање и/или унапређивање нарушених станишта и за очување станишта дивљих врста флоре и фауне.*

Еколошку мрежу чине: еколошки значајна подручја и еколошки коридори.*

Еколошки значајна подручја су:*

1) подручја која су биогеографском заступљеношћу и репрезентативношћу значајна за очување типова станишта и станишта врста укључујући подручја за очување птица на националном нивоу у складу са прописима из области заштите природе у Републици Србији;*

2) подручја од међународног значаја која су биогеографском заступљеношћу и репрезентативношћу значајна за очување типова станишта и станишта врста укључујући подручја за очување птица у складу са потврђеним међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права;*

3) подручја од европског значаја која у биогеографском региону или регионима којима припадају значајно доприносе одржавању или обнављању у повољном статусу заштите природних станишних типова или врста, а такође могу значајно допринети кохерентности еколошке мреже Натура 2000, и/или за одржавање биолошке разноврсности у биогеографском региону или дотичним регионима, у складу са обавезама Републике Србије у процесу приступања Европској унији.*

Подручја од европског значаја из става 3. тачка 3) овог члана класификоваће се према следећим критеријумима:*

1) за заштиту типова станишта:*

(1) степен репрезентативности природног типа станишта на локалитету,*

(2) површина локалитета покривена природним типом станишта у односу на укупну површину покривену тим природним типом станишта на националној територији,*

(3) степен очуваности структуре и функција дотичног природног станишта и могућности обнављања,*

(4) глобална процена вредности подручја за очување дотичног природног станишта;*

2) за заштиту станишта врста:*

(1) величина и густина популације врста присутних на локалитету у односу на популације присутне на националној територији,*

(2) степен очуваности карактеристика станишта важних за дотичне врсте и могућности обнављања,*

(3) степен изолације популације присутне на локалитету у односу на природни домет врсте,*

(4) глобална процена вредности подручја за очување дотичних врста.*

Влада утврђује еколошку мрежу Републике Србије.*

Актом из става 5. овог члана утврђују се листа еколошки значајних подручја и списак врста, укључујући птице и њихова станишта из ст. 3. и 4. овог члана, укључујући приоритетне типове станишта и приоритетне врсте од европског и националног значаја, еколошки коридори, критеријуми за одређивање делова еколошке мреже, опште смернице управљања и начин финансирања.*

Завод у сарадњи са другим стручним и научним институцијама припрема документацију за успостављање еколошке мреже у складу са законом, општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и утврђеним критеријумима.*

Евиденцију у електронском облику и карту еколошке мреже израђује и ажурира Завод за заштиту природе Србије у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту природе и у сарадњи са стручним и научним институцијама, а на основу подлога које обезбеђује Републички геодетски завод без накнаде.*

*Службени гласник РС, број 71/2021

*Заштита еколошке мреже**

*Службени гласник РС, број 88/2010

Члан 39.*

Заштита еколошке мреже обезбедиће се спровођењем свих неопходних мера очувања које одговарају еколошким захтевима типова станишта и станишта врста за која ће се утврдити еколошки значајна подручја, као и применом поступка оцене прихватљивости у складу са овим

законом, како би се спречили потенцијални утицаји пројеката и планова на еколошку мрежу, а то су:*

1) одговарајући планови управљања или механизми управљања који су специфични за та подручја или су интегрисани у друге развојне планове који укључују циљеве очувања подручја еколошке мреже;*

2) одговарајуће мере законодавне, административне или уговорне мере у складу са прописима.*

Циљеви и мере заштите еколошке мреже односе се на правна лица, предузетнике и физичка лица која својим активностима и радovima могу утицати на подручја еколошке мреже и еколошке коридоре.*

Ако план, програм или пројекат који без непосредне повезаности са управљањем подручја еколошке мреже, може значајно утицати на типове станишта и станишта врста за које је утврђено еколошки значајно подручје, било као појединачан пројекат повезан са другим плановима, програмима или пројектима, подлеже поступку оцене прихватљивости у складу са овим законом, узимајући у обзир циљеве очувања и утврђене мере заштите тог подручја.*

Праћење стања еколошке мреже обавља завод и/или друге стручне и научне институције по овлашћењу Министарства.*

Забрањују се радови, активности и делатности који могу довести до угрожавања и нарушавања функција еколошке мреже и до нарушавања или трајног оштећења својстава и вредности појединих делова еколошке мреже.*

Изузетно од става 5. овог члана, Министарство може дозволити радове, активности и делатности у складу са чланом 10. овог закона.*

*Службени гласник РС, број 71/2021

Управљање еколошком мрежом*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Члан 40.*

Подручјем еколошке мреже које је истовремено и заштићено подручје или се налази у оквиру граници заштићеног подручја или се са њим граничи управља управљач тог заштићеног подручја. Циљеви и мере за очување и заштиту овог подручја биће утврђене једним планом управљања за заштићено подручје који укључује идентификоване типове станишта и станишта врста, циљеве и мере за очување типова станишта, станишта укључујући птице за које је одређено еколошки значајно подручје на том подручју.*

За управљање еколошки значајним подручјем и еколошким коридором које није стављено под заштиту као заштићено подручје, Влада на предлог Министарства, односно надлежни орган аутономне покрајине, односно надлежни орган јединице локалне самоуправе на чијој се територији налази део еколошке мреже може одредити или основати правно лице.*

Планови управљања треба да дефинишу циљеве и мере за очување типова станишта и станишта врста укључујући птице за које је утврђено еколошки значајно подручје и могу бити укључени у релевантне планове коришћења природних ресурса на подручју еколошке мреже.*

План управљања из става 3. овог члана доноси правно лице коме је поверено управљање делом еколошке мреже.*

Ближи начин управљања еколошком мрежом утврдиће се актом Владе из члана 38. овог закона.*

*Службени гласник РС, број 71/2021

IV. ПОСТУПАК ПРОГЛАШАВАЊА ЗАШТИЋЕНИХ ПРИРОДНИХ ДОБАРА

Категоризација заштићених подручја*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Члан 41.*

Заштићена подручја, у зависности од вредности и значаја, сврставају се у категорије:*

1) I категорија – заштићено подручје међународног, националног, односно изузетног значаја;*

2) II категорија – заштићено подручје покрајинског/регионалног, односно великог значаја;*

3) III категорија – заштићено подручје локалног значаја.*

Министар прописује критеријуме вредновања и поступак категоризације заштићених подручја.*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Проглашење заштићених подручја*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Члан 41а*

Национални парк проглашава се законом.*

Заштићено подручје I категорије проглашава Влада на предлог Министарства.*

Заштићено подручје II категорије проглашава Влада, односно надлежни орган аутономне покрајине, када се заштићено подручје налази на територији аутономне покрајине. Када заштићено подручје проглашава надлежни орган аутономне покрајине, а обухвата земљиште, друге непокретности у својини Републике Србије и добра од општег интереса, у поступку проглашења прибавља се сагласност Министарства, уз претходно прибављена мишљења надлежних министарстава.*

Заштићено подручје III категорије проглашава надлежни орган јединице локалне самоуправе, а ако се то заштићено подручје налази на територији двеју или више јединица локалне самоуправе, споразумно проглашавају заштићеним подручјем надлежни органи тих јединица локалне самоуправе. Када заштићено подручје обухвата земљиште и друге непокретности у својини Републике Србије, односно аутономне покрајине и добра од општег интереса, у поступку проглашења прибавља се сагласност Министарства, односно органа надлежног за послове заштите животне средине аутономне покрајине, уз претходно прибављена мишљења надлежних министарстава, односно надлежних органа аутономне покрајине.*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Студија заштите

Члан 42.

Предлог акта о проглашењу заштићеног подручја заснива се на научној и/или стручној основи – студији заштите, којом се утврђују вредности подручја које се предлаже за заштиту и начин управљања подручјем.

Иницијативу за проглашење заштићеног подручја могу поднети субјекти заштите природе из члана 6. овог закона.

Студију заштите израђује завод, који о покренутој иницијативи и поступку израде студије обавештава локално становништво, власнике и кориснике подручја које је предмет студије и сарађује са њима.

Студија заштите садржи образложење предлога за покретање поступка заштите, опис природних, створених и предеоних одлика природног добра са тематским картографским прилозима, темељне вредности природног добра, оцену стања животне средине подручја, предложене режиме заштите, картографски приказ са уцртаним границама и режимима заштите на основу података из катастра непокретности, **података из катастра истражних и експлоатационих поља и простора, минералних ресурса и подземних вода, опис граница,**** концепт заштите и унапређења, могуће перспективе одрживог развоја, **анализу заинтересованих страна, документацију о усклађивању потреба заштите са заинтересованим странама,*** начин управљања, **процену социоекономских ефеката заштите***, развоја и одрживог коришћења, потребну кадровску и техничку опремљеност управљача, евентуални предлог управљача и друге елементе од значаја за проглашење заштићеног подручја.

Средства за израду студије заштите обезбеђују се у буџету Републике Србије, буџету аутономне покрајине, односно буџету јединице локалне самоуправе.

Подручје за које је покренут поступак заштите сматра се заштићеним у складу са овим законом, а до доношења акта о проглашењу примењују се мере прописане у студији заштите из става 1. овог члана.**

Уколико је за подручје донет акт о заштити, а на веб презентацији Министарства је постављено обавештење о покретању новог поступка заштите са коригованим режимима заштите, подручје се сматра заштићеним у складу са овим законом, а до доношења новог акта о проглашењу примењују се режими и мере прописане у студији заштите.***

Поступак заштите природног подручја је покренут када завод достави студију заштите надлежном органу* и Министарство обавести јавност о поступку покретања заштите природног подручја на веб презентацији*** Министарства**.***

Министарство обавештава јавност о поступку покретања заштите природног подручја I, II и III категорије и објављује извод из студије заштите на веб презентацији Министарства, на основу ког ће заинтересована јавност моћи да идентификује у простору дефинисане границе и режиме заштите.***

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 14/2016

***Службени гласник РС, број 71/2021

Учешће јавности

Члан 43.

О предлогу акта за проглашење заштићеног подручја **предлагач акта*** обавештава јавност.

Предлагач акта* обезбеђује јавни увид и организује јавну расправу о предлогу акта о проглашењу заштићеног подручја и стручној основи – студији о заштити са картографском документацијом.

Обавештење из става 1. овог члана објављује се у најмање једном дневном листу, који се дистрибуира на целој територији Републике Србије и у локалном листу јединице локалне самоуправе на чијој се територији налази подручје чија се заштита предлаже, а садржи податке о времену и месту јавног увида и јавне расправе.

Излагање акта о проглашењу заштићеног подручја и стручне основе из става 2. овог члана на јавни увид траје најмање 20 дана од дана објављивања обавештења.

Министарство у току јавног увида на својој веб презентацији објављује стручну основу из става 2. овог члана.**

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 71/2021

Садржај акта о проглашењу заштићеног подручја

Члан 44.*

Акт о проглашењу заштићеног подручја нарочито садржи:*

- 1) врсту, назив и положај заштићеног подручја;*
- 2) основне циљеве проглашења и вредности заштићеног подручја;*
- 3) укупну површину заштићеног подручја и површине подручја општина, односно територија градова обухваћених границом заштићеног подручја, са списком катастарских општина;*
- 4) основну власничку структуру на непокретностима;*
- 5) опис и графички приказ граница заштићеног подручја и граница простора са прописаним режимима заштите, као и граница заштитне зоне, на начин који обезбеђује идентификацију тих граница на терену и катастарском плану;*
- 6) ближе циљеве заштите и одрживог коришћења заштићеног подручја исказане по просторима са прописаним режимима заштите и мере којим се ти циљеви постижу;*
- 7) назив, правни/организациони статус и седиште управљача;*
- 8) ближи садржај и начин доношења плана управљања;*
- 9) ближи начин обезбеђења средстава за спровођење акта о проглашењу односно плана управљања у оквиру законом утврђених извора средстава;*
- 10) друге елементе од значаја за управљање заштићеним подручјем.*

Неопходни подаци из тач. 3), 4) и 5) овог члана обезбеђују се из базе података катастра непокретности које издаје Републички геодетски завод без накнаде трошкова, на захтев завода.*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Објављивање акта о проглашењу

Члан 45.

Акт о проглашењу заштићеног подручја из члана 41. ст. 1. и 2. овог закона објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”, акт о проглашењу из члана 41. став 3. овог закона у службеном гласилу аутономне покрајине, а акт о проглашењу из члана 41. ст. 4. и 5. овог закона у службеном гласилу јединице локалне самоуправе.

Орган који доноси акт о проглашењу заштићеног подручја исти доставља у року од 30 дана, **од дана ступања на снагу***:

- 1) брисана је (види члан 22. Закона – 88/2010-162).
 - 2) Републичком геодетском заводу, **односно надлежном органу за упис***;
 - 3) управљачу заштићеног подручја;
 - 4) заводу, ради уписа у регистар заштићених природних добара.
- *Службени гласник РС, број 88/2010

Акт о престанку заштите

Члан 46*

Ако подручје изгуби вредности због којих је заштићено, завод предлаже доношење акта о престанку заштите органу који је донео акт.*

Орган из става 1. овог члана дужан је да у року од шест месеци од пријема предлога завода, донесе акт о престанку заштите и достави заводу ради брисања из регистра заштићених природних добара.*

Акт из става 1. овог члана доставља се Републичком геодетском заводу, односно надлежном органу за упис ради брисања забележбе у земљишним књигама или катастру непокретности.*

Завод у року од месец дана од дана доношења акта о престанку заштите брише заштићено подручје из регистра заштићених природних добара.*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Претходна заштита

Члан 47.

Брисан је (види члан 14. Закона - 14/2016-8)

2. Строго заштићене и заштићене дивље врсте*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Члан 48.

На основу процене угрожености појединих **дивљих**** врста и обавеза из потврђених међународних уговора, као и на основу националних и међународних црвених листа и/или црвених књига и/или друге стручне документације, министар споразумно са министром надлежним за послове пољопривреде, шумарства и водопривреде, а на предлог завода **и/или других овлашћених научних или стручних организација****, проглашава дивље врсте строго заштићеним дивљим врстама или заштићеним дивљим врстама.

О врстама из става 1. овог члана стара се завод, као и имаоци тих врста, управљачи заштићених подручја, јавна предузећа за газдовање шумама, корисници ловишта и рибарских подручја који су дужни да планирају и спроводе мере и активности на* праћењу и управљању популацијама строго заштићених и заштићених дивљих врста у оквиру програма и планова управљања, у складу са овим и посебним законима.***

Актом из става 1. овог члана, утврђују се мере заштите за строго заштићене и заштићене дивље врсте биљака, животиња и гљива, као и мере заштите њихових станишта.

Акт из става 1. овог члана објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије“.

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 14/2016

3. Покретна заштићена природна документа

Члан 49.

Геолошка, палеонтолошка и биолошка документа која су угрожена у смислу овог закона, на предлог Природњачког музеја, по прибављеном мишљењу завода, проглашава заштићеним природним добром министар споразумно са министром надлежним за послове заштите културних добара.

Акт из става 1. овог члана објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Регистар заштићених природних добара

Члан 50.*

Заштићена природна добра уписују се у регистар заштићених природних добара.*

Регистар заштићених природних добара представља електронску базу података о заштићеним подручјима, подручјима под претходном заштитом, заштићеним врстама и покретним заштићеним природним документима и води се као централни и покрајински.*

Централни регистар заштићених природних добара за територију Републике Србије води Завод за заштиту природе Србије.*

Покрајински регистар заштићених природних добара за територију аутономне покрајине води Покрајински завод за заштиту природе који је дужан да податке о променама у регистру у року од 15 дана од дана евидентирања промене достави Заводу за заштиту природе Србије, ради уписа у централни регистар.*

Министар прописује врсту података, начин прибављања, вођења, заштите и коришћења података из регистра заштићених природних добара, као и податке из регистра који су јавног карактера.*

*Службени гласник РС, број 88/2010

V. УПРАВЉАЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ЗАШТИЋЕНИХ ПОДРУЧЈА

Планирање управљања заштићеним подручјем

Члан 51.

Заштита, управљање, коришћење и унапређење заштићених подручја спроводи се на основу акта о проглашењу заштићеног подручја и плана управљања заштићеним подручјем.

План управљања заштићеним подручјем

Члан 52.

Управљач доноси план управљања за период од десет година.

За одређена заштићена подручја, актом о проглашењу може бити предвиђено да се план управљања доноси за краћи период (појединачна стабла, дрвореди и слично).

Планом управљања одређује се начин спровођења заштите, коришћења и управљања заштићеним подручјем, смернице и приоритети за заштиту и очување природних вредности заштићеног подручја, као и развојне смернице, уз уважавање потреба локалног становништва.

Правна лица, предузетници и физичка лица дужна су да обављају делатности у заштићеном подручју у складу са планом управљања.

Пре истека периода на који се план доноси анализира се његово спровођење и остварени резултати, а ако је то потребно може се вршити његова ревизија.

Брисан је ранији став 6. (види члан 12. Закона - 71/2021-3)

Садржај плана управљања

Члан 53.

План управљања садржи нарочито:

- 1) приказ главних природних и створених вредности, као и природних ресурса;
- 2) оцену стања животне средине заштићеног подручја;
- 3) преглед конкретних активности, делатности и процеса који представљају фактор угрожавања заштићеног подручја;
- 4) дугорочне циљеве заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја;
- 5) анализу и оцену услова за остваривање тих циљева;
- 6) приоритетне активности и мере на заштити, одржавању, праћењу стања и унапређењу природних и створених вредности;
- 7) приоритетне задатке научноистраживачког и образовног рада;
- 8) планиране активности на одрживом коришћењу природних вредности, развоју и уређењу простора;
- 9) просторну идентификацију планских намена и режима коришћења земљишта;

10) активности на промоцији вредности заштићеног подручја;

11) студијску (истраживачку), програмску, планску и пројектну документацију потребну за спровођење циљева и активности;

12) облике сарадње и партнерства са локалним становништвом и другим власницима и корисницима непокретности;

13) активности и мере на спровођењу плана са динамиком и субјектима реализације плана управљања и начин оцене успешности његове примене;

14) финансијска средства и друге материјалне претпоставке за извршавање поверених послова у управљању заштићеним подручјем и начин њиховог обезбеђења.

План управљања заштићеним подручјем, које је истовремено и подручје еколошке мреже у складу са законом, садржи све елементе управљања овог дела еколошке мреже.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Спровођење плана управљања

Члан 54.

На план управљања националним парком сагласност даје Влада по претходно прибављеним мишљењима надлежних министарстава.

На план управљања заштићеним подручјем које је проглашено актом Владе сагласност даје Министарство, по претходно прибављеним мишљењима надлежних министарстава.

На план управљања заштићеним подручјем које је проглашено актом надлежног органа аутономне покрајине, односно надлежног органа јединице локалне самоуправе сагласност даје орган надлежан за послове заштите животне средине аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе по претходно прибављеном мишљењу завода.

Планови управљања из ст. 1, 2. и 3. овог члана остварују се годишњим програмима управљања, на које сагласност даје Министарство, орган надлежан за послове заштите животне средине аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе.

Извештај о остваривању годишњег програма за претходну годину управљач доставља надлежном органу до 15. децембра текуће године, годишњи програм управљања за наредну годину управљач доставља надлежном органу до 15. новембра текуће године, а извештај о остваривању плана управљања из члана 52. овог закона најкасније 60 дана пре истека периода за који је план донет.*

О предлогу плана управљања заштићеним подручјем управљач је дужан да обавести јавност.

Обавештавање јавности подразумева јавни увид у предложени план.

Јавни увид организује и спроводи управљач заштићеног подручја и траје 30 дана.

У току трајања јавног увида управљач заштићеног подручја дужан је да организује јавну расправу.**

*Службени гласник РС, број 14/2016

**Службени гласник РС, број 71/2021

Просторни план подручја посебне намене

Члан 55.

Организација, коришћење, уређење простора и изградња објеката на заштићеном подручју врши се на основу просторног плана подручја посебне намене односно урбанистичког плана, у складу са законом.

Планови из става 1. овог члана морају бити у складу са актом о проглашењу заштићеног подручја и планом управљања заштићеним подручјем.

У поступку израде планова из става 1. овога члана, надлежни орган за израду плана, дужан је да прибави услове заштите природе, у складу са чланом 9. овог закона.

Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби

Члан 56.

Управљач је дужан да обезбеди унутрашњи ред и чување заштићеног подручја у складу са правилником о унутрашњем реду и чуварској служби који доноси, уз сагласност надлежног органа.

Правилник из става 1. овог члана, за национални парк и заштићена подручја за која акт о заштити доноси Влада, управљач доноси уз сагласност Министарства.

Правилник из става 1. овог члана, за заштићена подручја за која акт о заштити доноси надлежни орган аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе, управљач доноси уз сагласност надлежног органа аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе.

Правилником из става 1. овог члана утврђују се правила за спровођење прописаног режима заштите, а нарочито: начин понашања посетилаца и других корисника при кретању, боравку и обављању послова на заштићеном подручју; начин обављања делатности при коришћењу природних ресурса и простора за изградњу објеката; места, површине и објекти у којима се због очувања дивљих биљака и животиња и других вредности ограничава кретање или забрањује и ограничава обављање одређених радњи, као и трајање тих мера; врсте дивљих биљака и животиња чије је коришћење, односно брање, сакупљање и излов ограничено, као и начин и услови обављања тих радњи; услови заштите приликом обављања научних истраживања и образовних активности; места и услови за одлагање отпада; начин одржавања уредности и чистоће заштићеног подручја; поступак издавања сагласности и других аката корисницима од стране управљача; начин и организација чуварске службе, чувања заштићеног природног добра, опрема и средства неопходна за чување и одржавање; начин спровођења превентивних мера заштите од пожара, других елементарних непогода и удеса.*

Актом о проглашењу заштићеног подручја ближе се утврђују садржај, начин доношења и оглашавања акта из става 1. овог члана.

*Службени гласник РС, број 88/2010

Радови и активности на заштићеном подручју

Члан 57.*

На заштићеном подручју забрањени су радови и активности, односно извођење пројеката, који оштећују, нарушавају и мењају особине и вредности због којих је подручје заштићено.*

Влада може, у складу са законом, дозволити радове и активности, односно пројекте на заштићеном подручју, посебно из области енергетике, саобраћајне инфраструктуре, водопривреде, пољопривреде, туризма, спорта, рударства и заштите природе и животне средине чије је извођење забрањено прописаним режимима заштите, уколико се ради о пројектима од општег интереса и националног значаја.*

За радове и активности, односно извођење пројеката на заштићеном подручју спроводи се поступак процене утицаја на животну средину, у складу са законом, уз обавезно прибављање акта о условима и мерама заштите природе.*

За радове и активности, односно пројекте за које се не спроводи поступак процене утицаја на животну средину, а који могу имати утицај на вредности и обележја заштићеног добра, извођач радова, односно носилац пројекта, дужан је да од завода прибави акт о условима и мерама заштите природе, у складу са овим законом.*

Планиране радове и активности, односно извођење пројекта из овог члана, носилац пројекта дужан је да писмено пријави управљачу заштићеног подручја, који је у обавези да га упозна о могућностима за обављање истих, као и о даљој процедури.*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Коришћење и посећивање заштићених подручја

Члан 58.

Заштићена подручја могу се користити и посећивати на начин који не угрожава њихове вредности и спровођење заштите.

Коришћење и посећивање заштићеног подручја дозвољено је свима под једнаким условима, у складу са овим законом и актом о заштити тог заштићеног природног добра.

Ако би се коришћењем и посећивањем заштићеног подручја могла проузроковати опасност за његово очување, може се забранити или ограничити коришћење и посећивање.

Обавезе корисника или власника непокретности

Члан 59.

Власник или корисник непокретности у заштићеном подручју дужан је да дозволи приступ одређеној природној вредности, ради задовољења научних, образовних, естетских, културних и рекреацијских потреба, на начин и под условима утврђеним актом о проглашењу заштићеног подручја.

Право прече куповине

Члан 60.

Власник непокретности у границама заштићеног подручја који намерава да прода непокретност, дужан је да ту непокретност прво понуди на продају органу који је донео акт о заштити то јест Републици Србији, аутономној покрајини, односно јединици локалне самоуправе на чијем се подручју непокретност налази.

Власник непокретности у границама заштићеног подручја дужан је да у понуди наведе цену и услове продаје.

Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе дужна је да се о понуди изјасни у року од тридесет дана од пријема писане понуде.

Ако понуда не буде прихваћена у прописаном року, власник може непокретност продати уз исте или за њега повољније услове од оних из понуде.

Ако власник прода непокретност у заштићеном подручју, а није поступио у складу са ст. 1. и 4. овог члана, Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе има право да покрене судски поступак за поништај уговора о продаји, у року до деведесет дана од дана сазнања за закључење тог уговора, али најкасније у року од пет година од дана закључења уговора о купопродаји.

Поступак за поништај уговора сходно ставу 5. овог члана, може се покренути и када је тај уговор закључен као уговор о поклону или када су услови продаје или цена привидни, као и када је стварна цена нижа и услови уговора повољнији за купца, у односу на понуду из става 1. овог члана.

Стицање власништва у заштићеном подручју

Члан 61.

Власништво на непокретностима у заштићеним подручјима може се стицати под условима прописаним овим законом и другим законима.

Страна правна или физичка лица могу стицати право власништва над непокретностима у заштићеним подручјима, у складу са законом.

Одузимање (експропријација) и ограничење права својине

Члан 62.

У заштићеном подручју, ради спровођења заштите и очувања заштићених подручја, када постоји интерес Републике Србије, може се непокретност експроприсати или ограничити својинска и друга стварна права на некретнинама.

Поступак експропријације права својине на непокретности спроводи се у складу са посебним прописима.

Накнада за ускраћивање или ограничавање права коришћења

Члан 63.

Правно лице, предузетник или физичко лице, коме су, због ограничења и забрана из овог закона или на основу донетих аката о заштити, битно смањени постојећи услови за стицање прихода од делатности, а којима се бавио најмање пет година до доношења акта којим је утврђена забрана, односно ограничење коришћења, а то није могуће надокнадити дозвољеном делатношћу у оквиру прописаног режима заштите у заштићеном подручју, има право на накнаду за ограничења и забране.

Лице из става 1. овог члана коме се услед примена мера биолошко техничке заштите и уређењем у циљу одрживог коришћења заштићеног подручја наноси штета, има право на накнаду штете.*

Накнада из ст. 1. и 2.* овог члана може се надокнадити ако Министарство, надлежни орган аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе, у сарадњи са управљачем заштићеног подручја, утврди да правно лице, предузетник или физичко лице спроводи прописане мере и услове заштите природе.

Износ накнаде утврђује се споразумно, а у случају спора о висини накнаде одлучује суд.

Накнада из ст. 1. и 2.** овог члана исплаћује се на терет средстава буџета Републике Србије, аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе.

*Службени гласник РС, број 88/2010

Одговорност за штету

Члан 64.

Република Србија не одговара за штету коју проузрокују дивље врсте, осим у случајевима одређеним овим законом и другим прописима.

Правно лице, предузетник или физичко лице коме би строго заштићене * дивље врсте могле проузроковати имовинску или другу штету (у даљем тексту: оштећено лице) дужно је да на примерен начин и о свом трошку предузме све дозвољене радње и активности како би спречило настанак штете.

Под радњом или активности у смислу става 2. овог члана, подразумева се оградивање, чување добара и растеривање строго заштићених животињских врста, са места где непосредно угрожавају добра и на начин који не угрожава опстанак врста.

Уколико околности дозвољавају, за радње и активности из става 3. овог члана, потребно је прибавити мишљење завода.

*Службени гласник РС, број 71/2021

Право на надокнаду штете

Члан 65.

Оштећено лице има право на надонаду штете у висини стварне штете коју су нанеле строго заштићене ** дивље врсте и ако је предузео прописане радње и активности.

Оштећено лице је дужно да Министарству, односно надлежном органу аутономне покрајине, односно управљачу заштићеног подручја, пријави настанак штетног догађаја без одлагања, а најкасније у року од осам дана од дана настанка штете.

Оштећено лице и вештак утврђују на месту штетног догађаја чињенице које су значајне за установљење настанка штете, узрочника и висину штете, о чему се саставља записник.*

Радње и активности из члана 64. овог закона, начин рада и поступања вештака у поступку утврђивања штете, износе накнаде штете и критеријуме за израчунавање штете прописује министар.*

Висина накнаде штете утврђује се споразумно између Министарства, односно надлежног органа аутономне покрајине и оштећеног лица, а у случају спора о висини штете одлучује суд.

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 71/2021

Надокнаде штете проузроковане недозвољеном радњом

Члан 66.

Правна лица, предузетници и физичка лица дужна су да накнаде штету коју проузрокују повредама овог закона.

Висина накнаде штете утврђује се споразумно између Министарства, односно надлежног органа аутономне покрајине и лица из става 1. овог члана, а у случају спора о висини штете одлучује суд.

Висина накнаде штете проузроковане недозвољеном радњом у односу на поједине примерке строго заштићених и заштићених дивљих врста утврђује се према одштетном ценовнику који доноси министар у споразуму са министром надлежним за послове пољопривреде, шумарства и водопривреде.

Средства остварена од накнаде штете из ст. 1, 2. и 3. овог члана приход су буџета Републике Србије, односно буџета аутономне покрајине и користе се за очување и унапређење заштићеног подручја.

Управљање заштићеним подручјем

Члан 67.*

Управљање заштићеним подручјем је делатност од општег интереса.*

Заштићеним подручјем управља правно лице (у даљем тексту: управљач), које испуњава стручне, кадровске и организационе услове за обављање послова очувања, унапређења, промовисања природних и других вредности и одрживог коришћења заштићеног подручја.*

Изузетно од става 2. овог члана, управљач може бити предузетник и/или физичко лице уколико се ради о заштићеном подручју мале површине и већинском приватном власништву на непокретностима.*

Управљач се одређује/именује актом о проглашењу.*

Орган надлежан за доношење акта о проглашењу може за потребе управљања једним или више заштићених подручја основати јавно предузеће, јавну установу или привредно друштво.*

Испуњеност услова из става 2. овог члана утврђује Министарство, односно орган надлежан за послове заштите животне средине аутономне покрајине, односно орган надлежан за послове заштите животне средине јединице локалне самоуправе, у поступку припреме предлога акта о проглашењу.*

Министар прописује ближе услове из става 2. овог члана.*

У циљу заштите и презентације природних вредности заштићеног подручја управљачу, када има својство правног лица, могу се доделити на коришћење непокретности у јавној својини, у складу са законом и прописима који уређују коришћење средстава у својини Републике Србије и добара од општег интереса.*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Обавезе управљача

Члан 68.

У управљању заштићеним подручјем управљач, је дужан нарочито да:

1) чува заштићено подручје и спроводи прописане режиме заштите;*

2) унапређује и промовише заштићено подручје;*

3) доноси план управљања и акт о унутрашњем реду и чуварској служби утврђен актом о заштити;

4) обележи заштићено подручје, границе и режиме заштите у складу са посебним правилником о начину обележавања;

5) осигура неометано одвијање природних процеса и одрживог коришћења заштићеног подручја;

5а) даје сагласност за обављање научних истраживања, извођење истражних радова, снимање филмова, постављање привремених објеката на површинама у заштићеном подручју и даје друга одобрења у складу са овим законом и правилником о унутрашњем реду и чуварској служби;*

6) обезбеди надзор над спровођењем услова и мера заштите природе;

7) прати кретање и активности посетилаца и обезбеђује обучене водиче за туристичке посете;

8) води евиденције о природним вредностима и о томе доставља податке заводу;

9) води евиденцију о људским активностима, делатностима и процесима који представљају фактор угрожавања и оштећења заштићеног подручја и о томе доставља податке заводу и Министарству;

9а) води евиденцију о непокретностима са подацима од значаја за управљање заштићеним подручјем;*

10) у сарадњи са републичком и покрајинском инспекцијом и органима безбедности спречава све активности и делатности које су у супротности са актом о заштити и представљају фактор угрожавања и девастације заштићеног подручја;

11) престала је да важи (види члан 278. Закона - 95/2018-267)

12) врши и друге послове утврђене законом и актом о заштити.

Ако управљач вршењем послова из става 1. тач. 1), 5а) и 6) овог члана утврди да је учињен прекршај или постоји основана сумња да је учињено кривично дело или привредни преступ, овлашћен је и дужан да поднесе одговарајућу пријаву или захтев за покретање прекршајног поступка.*

У циљу обавештавања, пружања помоћи и контроле посетилаца и наплате накнаде за употребу моторног возила у заштићеном подручју, на јавном путу кроз заштићено подручје може се засновати улазна станица са одговарајућим објектима, опремом и особљем, на основу просторног односно урбанистичког плана и плана управљања заштићеним подручјем и уз сагласност управљача јавност пута.*

Улазна станица може имати и објекте, средства, опрему и лица за потребе одржавања јавног пута и безбедности саобраћаја.*

Када се на улазној станици врши наплата накнаде, управљач заштићеног подручја дужан је да наплату организује тако да обезбеди проток возила са што мањим застојем, а у складу са саобраћајно-техничким условима, које утврђује управљач јавног пута у поступку издавања сагласности.*

Уколико се у поступку надзора над радом, стручног и инспекцијског надзора утврди да управљач не извршава обавезе установљене актом о заштити, управљање заштићеним подручјем се одузима и поверава

другом управљачу.

Министар прописује начин обележавања заштићеног подручја из става 1. тачка 4) овог члана.*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Савет корисника заштићеног подручја*

*Службени гласник РС, број 71/2021

Члан 68а*

У циљу међусобне сарадње на заштити и одрживом коришћењу природних вредности и ресурса, као и обезбеђивања интереса локалног становништва и других корисника заштићеног подручја управљач може основати Савет корисника заштићеног подручја (у даљем тексту: Савет корисника).*

Савет корисника чине представници локалних самоуправа, организација и удружења чија се активност одвија на подручју заштићеног подручја и њега чине:*

1) по један члан из сваке општине заштићеног подручја, који се поименично делегира из сваке општине;*

2) један члан представник корисника или сопственика шума;*

3) један члан представник ловства кога именује ловачка комора Србије, из чланства регионалног одбора коморе коме територијално припада заштићено подручје;*

4) један члан из риболовачких организација кога именује надлежна риболовачка организација;*

5) један члан представник пољопривредника са заштићеног подручја;*

6) један члан представник туристичких организација са заштићеног подручја;*

7) један члан представник локалних невладиних организација са заштићеног подручја.*

У рад Савета корисника могу се укључивати и други чланови носиоци права коришћења и експерти, са саветодавним гласом.*

Савет корисника доноси препоруке о локално значајним стварима у оквиру законом прописаних мера које се тичу заштићеног подручја и упућује их управљачу заштићеног подручја.*

Савет корисника доноси пословник о раду.*

Ради информисања становништва у општинама заштићеног подручја и усаглашавања њихових интереса са интересима заштићеног подручја, управљач заштићеног подручја, сазива најмање једном годишње Савет корисника.*

Корисник заштићеног подручја дужан је да поштује мере које налаже управљач, а у циљу извршавања законом поверених послова.*

*Службени гласник РС, број 71/2021

Финансирање заштићеног подручја

Члан 69.

Финансирање заштићеног подручја обезбеђује се из:

1) средстава буџета Републике Србије, аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе;

2) брисана је (види члан 17. Закона - 71/2021-3)

3) накнада за коришћење заштићеног подручја;

4) прихода остварених у обављању делатности и управљања заштићеним подручјем;

5) средстава обезбеђених за реализацију програма, планова и пројеката у области заштите природе;

6) донација, поклона и помоћи;

7) других извора у складу са законом.

Средства из става 1. овог члана могу се користити за намене утврђене овим и другим законом.*

Средства буџета из става 1. тачка 1) овог члана првенствено се користе за финансирање радова и других трошкова на:*

1) чувању, одржавању и презентацији заштићених подручја (успостављање, опремање и обука чуварских служби, обележавање, одржавање унутрашњег реда, медијско и друго јавно приказивање вредности, санација деградираних површина, управљање отпадом, развој информационог система и друго);*

2) управљању посетиоцима (изградња улазних станица, едукативних и визиторских центара, штампање материјала намењених посетиоцима и друго);*

3) регулисању имовинско-правних односа (откуп или замена земљишта, накнада власницима и корисницима непокретности за ускраћивање и ограничавање права коришћења, нанету штету или друге трошкове које имају у вези заштите);*

4) праћењу и унапређењу стања заштићених подручја (мониторинг, реинтродукција, рекултивација и друго);*

5) уређењу простора и одрживом коришћењу природних ресурса (програми, планови и пројекти развоја екотуризма, органске пољопривреде и друго).*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Накнада за коришћење заштићеног подручја

Члан 70.

Престао је да важи (види члан 278. Закона - 95/2018-267)

VI. ЗАШТИТА И ОЧУВАЊЕ ДИВЉИХ ВРСТА

Заштита и очување дивљих врста

Члан 71.

Под заштитом и очувањем дивљих врста подразумева се спречавање свих радњи које утичу на нарушавање повољног стања популација дивљих врста, уништавање или оштећивање њихових станишта, легла, гнезда или нарушавање њиховог животног циклуса односно повољног стања.

Повољно стање дивљих врста обезбеђује се заштитом њихових станишта и заштитним мерама за поједине врсте у складу са овим законом.

Заштита станишта дивљих врста

Члан 72.

При извођењу радова и активности у природи и коришћењу природних вредности на стаништима дивљих врста, примењују се мере, методе и техничка средства која доприносе очувању повољног стања врста, односно који не угрожавају дивље врсте и/или нарушавају станишта њихових популација, или се ти радови и активности могу ограничити у периоду који се поклапа са значајним фазама њиховог животног циклуса.

Очување дивљих врста и њихових станишта из става 1. овог члана саставни је део мера и услова заштите природе из члана 9. овог закона.

Строго заштићене дивље врсте

Члан 73.

Строго заштићена дивља врста може бити заштићена на територији целе Републике Србије или на појединим њеним деловима.

Ако је неко подручје привремено станиште строго заштићене дивље врсте, а његова се заштита не може осигурати на неки други начин, Министарство може посебним актом, по претходно прибављеном мишљењу министарства надлежног за послове пољопривреде и шумарства, прогласити то подручје или неки његов део привремено заштићеним док траје потреба за заштитом.

Ближи услови и мере заштите за строго заштићене дивље врсте и мере заштите њихових станишта утврђују се актом из члана 48. овог закона.*

*Службени гласник РС, број 71/2021

Забрањене радње са строго заштићеним дивљим врстама*

*Службени гласник РС, број 71/2021

Члан 74.

Забрањено је коришћење, уништавање и предузимање других активности којима би се могле угрозити строго заштићене дивље врсте биљака, животиња и гљива, укључујући и птице и њихова станишта.**

У смислу става 1. овог члана, забрањено је:

1) уништавати јединке биљака и гљива и њихових развојних облика, брањем, сакупљањем, сечењем или ископавањем и чупањем из корена, у свим фазама биолошког циклуса и угрожавати или уништавати њихова станишта;

2) држати и трговати самониклим строго заштићеним биљкама и гљивама и њиховим развојним облицима;

3) хватати, држати и/или убијати, било којом методом, строго заштићене дивље врсте животиња у свим фазама биолошког циклуса, оштећивати или уништавати њихове развојне облике, јаја иако су празна, гнезда и легла, као и подручја њиховог размножавања, одмарања и угрожавати или уништавати њихова станишта и сл;*

4) **знатно*** узнемиравати, нарочито у време размножавања, подизања младих, миграције и хибернације;

5) пресецати миграторне путеве;

6) прикривати, држати, узгајати, трговати, извозити, превозити, отуђивати или на било који начин прибављати и јавно излагати животиње укључујући све њихове деривате и развојне облике.

Брисан је ранији став 3. (види члан 19. Закона - 71/2021-3)

*Службени гласник РС, број 14/2016

**Службени гласник РС, број 71/2021

Дозвољене радње са строго заштићеним дивљим врстама

Члан 75.*

Изузетно од члана 74. овог закона, у случају да не постоји друго задовољавајуће решење и да изузеће није штетно по опстанак популација строго заштићених дивљих врста* укључујући и птице, у повољном стању очувања у њиховом природном подручју распрострањености,* ** Министарство може дозволити радње ради:***

1) истраживања и образовања, поновног насељавања (репопулације), реинтродукције, поновног уношења и узгоја у in-situ и ex-situ условима;*

2) спречавања озбиљних штета на усевима, стоци, шумама, рибањацима, води и другим облицима својине;*

3) заштите јавног здравља и јавне безбедности, а у случају птица и ваздушне безбедности или других разлога од преовладавајућег јавног интереса, укључујући разлоге социјалне или економске природе и корисне последице од првенственог значаја за животну средину;*

4) заштите дивљих биљних и животињских врста и очување природних станишта;*

5) дозвољавања, под строго контролисаним условима и у ограниченом обиму, узимање или задржавање одређених јединки у ограниченим количинама.*

Дозволу за случај из става 1. овог члана издаје Министарство по претходно прибављеном мишљењу завода.*

Захтев за издавање дозволе из става 2. овог члана садржи научни назив врсте, разлоге, сврху и циљ коришћења, односно* средства, мере или начине обављања радњи, елаборат/студију о начину, месту, времену, корисним односно штетним последицама и друге доказе и релевантне чињенице од значаја за конкретан случај.***

Дозвола из става 2. овог члана издаје се решењем.*

Евиденције о издатим дозволама из става 2. овог члана води Министарство.*

На решење из става 4. овог члана, жалба није дозвољена, али се може покренути управни спор.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

**Службени гласник РС, број 71/2021

Заштићене дивље врсте

Заштићена дивља врста може бити заштићена на територији целе Републике Србије или на појединим њеним деловима.

Управљање популацијама заштићених дивљих врста, које није уређено прописима из области ловства и рибарства, врши се на основу дозволе коју издаје Министарство у складу са законом.*

Заштићене дивље врсте гљива, лишајева, биљака, животиња и њихових делова, у циљу прераде, трговине, прекограничног промета, као и плантажног и фармерског узгоја, могу се сакупљати на основу дозволе, коју издаје Министарство, у складу са законом.

Ближи услови и мере заштите за заштићене дивље врсте и мере заштите њихових станишта утврђују се актом из члана 48. овог закона.

Дозволе из ст. 2. и 4. овог члана издаје Министарство по претходно прибављеном мишљењу завода.*

Дозволе из ст. 2. и 4. овог члана издају се у форми решења и садрже: назив врсте, сврху и циљ управљања популацијом, односно обављања радњи, место обављања радњи, време важења дозволе, начин и услове под којима се радње могу обављати, као и начин достављања извештаја о обављеним радњама.*

На решење из става 6. овог члана није дозвољена жалба, али се може покренути управни спор.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Начин коришћења заштићених дивљих врста

Члан 77.

Коришћење и сакупљање заштићених дивљих врста дозвољено је искључиво на начин којим се не угрожава повољно стање њихове популације.

Министар прописује мере и ближе услове заштите заштићених дивљих врста које обухватају:

- 1) временску забрану коришћења;
- 2) квантитативно и квалитативно ограничење у коришћењу;
- 3) просторну забрану коришћења ради обнове популација до задовољавајућег нивоа.

Завод води евиденцију о начину и обиму коришћења заштићених дивљих врста ради утврђивања и праћења стања популација, које укључује и дивље врсте чије је коришћење регулисано Законом о ловству и Законом о рибарству.

Ако се утврди да је због коришћења заштићена дивља врста угрожена, министар може забранити или ограничити коришћење те врсте уз претходно мишљење завода.

Дозвола за истраживање строго заштићених заштићених дивљих врста

Члан 78.

За истраживање строго заштићених и заштићених дивљих врста **које се обавља методама које могу угрозити ове врсте (као што су хватање, сакупљање, обележавање, узорковање и сл)**** дозволу у научноистраживачке и образовне сврхе* издаје Министарство, решењем уз претходно прибављено мишљење завода.

Дозвољене активности из става 1. овог члана, на заштићеном подручју обављају се у складу са актом о унутрашњем реду и чуварској служби.*

Извештаји истраживања из става 1. овог члана достављају се Министарству, заводу и управљачу заштићеног подручја до краја календарске године.

Изношење **примерака строго заштићених и заштићених**** дивљих врста ** из става 1. овог члана у научноистраживачке сврхе врши се на основу дозволе коју издаје Министарство, у складу са чланом 94. овог закона.

На решење из става 1. жалба није дозвољена, али се може покренути управни спор.

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 14/2016

Забрањена средства за хватање и убијање дивљих животиња

Члан 79.

Забрањена је употреба одређених средстава за хватање и убијање дивљих врста животиња, којима се угрожавају и узнемиравају њихове популације и/или станишта, нарушава њихова добробит а могу проузроковати њихово локално нестајање.

Забрањеним средствима се сматрају нарочито:

- 1) замке;
- 2) лепак;
- 3) хемијска средства типа атрактаната;
- 4) употреба живих животиња као мамаца у лову птица и дивљачи;
- 5) самострели, лукови, стреле односно друго оружје са тетивом, које потиском тетиве или друге еластичне материје избацује стрелу или други пројектил;
- 6) лов птица мрежама;
- 7) електричне убојите или омамљујуће направе;
- 8) светлеће направе;
- 9) огледала и друге заслепљујуће направе;
- 10) одашиљачи звука (магнетофони, касетофони, аудио рекордери и плејери и др.) који емитују звукове дозивања, бола или јављања/оглашавања;
- 11) направе за осветљавање циља;
- 12) оптички нишани за ноћни лов с могућношћу електронског увеличавања или претварања слике;
- 13) експлозив;
- 14) отрови или омамљујући мамци;
- 15) аутоматско оружје;
- 16) ваздухоплови;
- 17) лов животиња возилима на моторни погон у покрету;
- 18) друга средства утврђена осталим законима и ратификованим међународним уговорима.

Поједина средства из става 2. овог члана могу се изузетно и ограничено користити у научноистраживачке сврхе, а ради спровођења програма реинтродукције, уматичења, мониторинга врста, премештања животиња, реализације програма заштите и очувања и у другим случајевима у складу са посебним законом.

Дозволу за употребу средстава из става 3. овог члана издаје Министарство решењем, уз претходно прибављено мишљење других надлежних органа.

На решење из става 4. жалба није дозвољена, али се може покренути управни спор.

Мере заштите миграторних врста

Члан 80.

Јавни путеви и друге врсте саобраћајница, телекомуникациони и електроенергетски системи, хидрографевински и други објекти чијом се изградњом пресецају уобичајени коридори дневно-ноћних и сезонских миграција дивљих животиња, проузрокује фрагментација станишта или на други начин ремети њихов нормалан животни циклус, граде се на начин којим се умањују негативни ефекти и применом посебних конструкцијских и техничко-технолошких решења на самим објектима и у њиховој околини, током изградње и у периоду експлоатације.

Специјална техничко-технолошка решења, која омогућавају несметану и сигурну комуникацију дивљих животиња (еколошки мостови, изграђени пролази и прелази, тунели, пропусне цеви, јаркови, сигурносни и усмеравајући објекти, рибље стазе и лифтови и др.) као и мере заштите и начин одржавања техничко-технолошких решења, прописује министар уз сагласност министарства надлежног за послове саобраћаја, рударства и енергетике, пољопривреде, шумарства и водопривреде.

Мере заштите птица и слепих мишева

Члан 81.

Стубови и техничке компоненте средњенапонских и високонапонских водова изводе се на начин да се птице и слепи мишеви заштите од струјног удара и механичког озлеђивања.

Локације струјних генератора покретаних ветром (ветрењаче) утврђују се тако да се избегну њихова важна станишта и путеви миграције.

Одредба става 1. овог члана не односи се на горње водове железница.

При изградњи високих објеката (ветрогенератора, стубова, торњева, мостова и др.) у близини еколошки значајних подручја неопходно је примењивати техничко-технолошке мере при чему се пре свега мисли на осветљавање објеката, како би се избегли негативни утицаји оваквих објеката.

Није дозвољено коришћење јаких светлосних извора (рекламни ротирајући рефлектори, ласери и слично) усмерених ка небу осим уколико се они користе за потребе безбедности и контроле ваздушног саобраћаја.

Уношење алохтоних дивљих врста у слободну природу*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 82.

Забрањено је уношење алохтоних дивљих врста и њихових хибрида у слободну природу на подручју Републике Србије.

Изузетно, уношење из става 1. овог члана је дозвољено ако је научно и стручно доказано и прихватљиво с гледишта заштите природе и одрживог управљања, односно ако се уношењем не **угрожавају популације или**** природно станиште аутохтоних дивљих врста.

Министарство издаје дозволу из става 2. овог члана на основу студије прихватљивости **по претходно прибављеном мишљењу завода**** и студије о процени утицаја на природу, уз сагласност министарства надлежног за послове пољопривреде, шумарства и водопривреде.

Уношење алохтоних дивљих врста у контролисаним условима могуће је на основу дозволе коју издаје Министарство решењем, по прибављеном мишљењу завода или друге овлашћене научне и стручне организације да не постоји опасност по аутохтоне врсте, уколико дође до случајног или намерног бега примерака у слободну природу Републике Србије.*

Алохтоне** дивље врсте које уношењем и/или ширењем угрожавају друге врсте и укупну биолошку разноврсност на подручју Републике Србије проглашава инвазивним Министарство, на основу општеприхваћених међународних критеријума, научних сазнања и обавеза преузетих из међународних уговора и међународних докумената, на предлог **овлашћених научних или стручних организација****, а по претходно прибављеном мишљењу министарства надлежног за послове пољопривреде, шумарства и водопривреде.

Актом из става 5. овог члана прописују се мере контроле и сузбијања инвазивних врста.

Брисан је ранији став 7. (види члан 24. Закона - 14/2016-8)

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 14/2016

Ненамерно уношење алохтоних дивљих* врста

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 83.

Ако дође до ненамерног уношења алохтоних дивљих врста и њихових хибрида у слободну природу на подручје Републике Србије, или ако постоји оправдана сумња да ће доћи до таквог уношења, министар прописује мере поступања у циљу уништавања или спречавања даљег ширења унетих алохтоних дивљих врста и њихових хибрида.

Премештање живих примерака аутохтоних дивљих врста*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 84.

Премештање живих примерака* аутохтоних дивљих врста у слободној природи на територији Републике Србије, може се вршити на основу истраживања и планских докумената, у складу са овим и осталим законима.

Премештање из претходног става може се вршити под условом да се истраживањима утврди да такав поступак ни на који начин не угрожава повољан статус популација врсте, односно добробит животиња, **као и у случају акцидентних ситуација (поплава, пожара, суша и сл).***

Сагласност на **премештање живих примерака*** аутохтоних дивљих врста у слободној природи даје Министарство уз претходно прибављено мишљење завода.

*Службени гласник РС, број 14/2016

Реинтродукција дивљих врста

Члан 85.

Реинтродукција дивљих врста у слободну природу на подручју Републике Србије може се вршити на основу истраживања, програма реинтродукције и дозволе.

Пре сваке реинтродукције потребно је урадити студију изводљивости и студију процене утицаја на животну средину.

Обим и садржај студија из става 2. овог члана одређује Министарство на предлог завода.

Реинтродукција дивљих врста може се вршити под условом да се истраживањима утврди да такав поступак доприноси повољном статусу врсте.

Дозволу из става 1. овог члана издаје Министарство решењем, уз претходно мишљење завода и министарства надлежног за послове пољопривреде и шумарства.

На решење из става 5. жалба није дозвољена, али се може покренути управни спор.

Услови за држање и обележавање живих примерака дивљих врста животиња у заточеништву*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 86.*

Живи примерци дивљих врста животиња могу се држати у заточеништву само ако им се обезбеде животни услови у складу са законом који одговарају врсти, раси, полу, старости, физичким и биолошким специфичностима, као и етолошким потребама дате врсте.*

Забрањено је држање живих примерака дивљих врста животиња у неприкладним условима.*

Примерци дивљих врста животиња из става 1. овог члана обавезно се обележавају на прописан начин.*

Министар прописује услове које морају испуњавати зоолошки вртови и други објекти и/или простори за држање животиња у смислу става 1. овог члана, услове држања, забрану или ограничење држања појединих врста, програме обуке и едукације, као и начин обележавања и евидентирања примерака дивљих врста животиња из става 1. овог члана.*

Забрањено је држање у заточеништву живих примерака дивљих врста животиња одређених прописом из става 4. овог члана, осим ако:*

1) се држе у одговарајућим објектима у саставу зоолошког врта, прихватилиштима и научним установама или другим научним организацијама за потребе биомедицинских истраживања или научних истраживања ради очувања врста;*

2) се држе у другим објектима, ако се ради о привременом држању ради лечења, опоравка и повратка у природу и/или ако је то у циљу добробити животиња под условом да се примерци држе у складу са прописаним условима, да им је обезбеђена одговарајућа ветеринарска нега и да не постоји опасност по здравље и безбедност људи и животну средину.*

Правно лице, предузетник и физичко лице које поседује живе примерке дивљих врста животиња чије држање је забрањено или ограничено у складу са овим законом дужно је да примерке пријави Министарству.*

Лицима из става 6. овог члана Министарство решењем забрањује трговину, промену власништва, даље размножавање пријављених примерака и прибављање нових примерака дивљих врста животиња чије држање је забрањено или ограничено у складу са овим законом, осим у случајевима за које постоји изузеће из става 5. овог члана.*

На основу решења из става 7. овог члана Министарство води регистар правних лица, предузетника и физичких лица из става 6. овог члана.*

Решење из става 7. овог члана је коначно и против њега се може водити управни спор.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Зоолошки врт*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 86а*

Правно лице које држи дивље животиње у саставу зоолошког врта дужно је да поднесе Министарству захтев за издавање дозволе за рад зоолошког врта.*

Дозвола за рад зоолошког врта издаје се на период од пет година.*

Дозвола из става 1. овог члана се издаје под условом да су испуњени услови за држање дивљих животиња у зоолошком врту у складу са прописом из члана 86. став 4. овог закона.*

Захтев за обнављање дозволе у складу са овим законом подноси се шест месеци пре истека рока из става 2. овог члана.*

Уз захтев за издавање дозволе подноси се следећа документација, која садржи нарочито:*

- 1) врсте и број животиња;***
- 2) детаљни план објеката и простора за држање животиња;***
- 3) друге доказе и документацију прописану у складу са овим законом.***

Испуњеност услова за издавање дозволе утврђује Министарство на основу поднетог захтева и налаза надлежне инспекције.*

Ако се у поступку редовног или ванредног инспекцијског надзора, утврди да зоолошки врт или његов део не испуњава услове за издавање дозволе, односно услове прописане издатом дозволом или ревизијом дозволе, Министарство затвара:*

- 1) за јавност део зоолошког врта који не испуњава услове, или***
- 2) зоолошки врт за јавност у целини и одузима дозволу.***

Министарство може решењем привремено да одобри рад зоолошком врту који је основан, односно који је постојао пре ступања на снагу овог закона, уз обавезно прописивање временског рока, не дужег од две године, за испуњавање свих прописаних услова за добијање дозволе.*

Услови из дозволе могу се променити у року важења дозволе, ако:*

- 1) постоји опасност од настанка штете или настане штета по здравље људи и животну средину, дође до измена закона и других прописа;***
- 2) услови безбедности на раду захтевају ревизију, односно измену дозволе.***

Промену услова у дозволи, односно ревизију дозволе из става 9. тач. 1) и 2) врши Министарство по службеној дужности.*

Министар ближе прописује садржину захтева, документацију која се подноси уз захтев и образац захтева за издавање дозволе за рад зоолошког врта.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Порекло примерака строго заштићених и заштићених дивљих врста*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 87.*

Правна лица, предузетници и физичка лица која држе примерке строго заштићених и заштићених дивљих врста морају да поседују доказ којим се потврђује да се ради о примерцима:*

- 1) који су законито увезени;***
- 2) који су законито стечени пре него што је врста законом заштићена;***
- 3) пореклом из узгоја у складу са овим законом;***
- 4) који су у складу са овим законом пријављени Министарству до 1. јуна 2011. године или о њиховим потомцима.***

Под доказом о пореклу из става 1. овог члана сматрају се дозволе и потврде издате у складу са овим законом, прописима донетим на основу овог закона или у складу са Законом о потврђивању Конвенције о међународном промету угрожених врста дивље флоре и фауне („Службени лист СРЈ – Међународни уговори”, број 11/01 – у даљем тексту: Цитес конвенција), као и други документован доказ на основу ког Министарство може да утврди законито стицање примерка, укључујући и резултате лабораторијских и других стручних анализа спроведених од стране установа које одреди Министарство у циљу утврђивања порекла примерака.*

За примерке из става 1. тачка 4) овог члана које су власници пријавили до 1. јуна 2011. године, а нису приложили документован доказ о пореклу, у процесу издавања потврда на основу прописа којим се уређује прекогранични промет и трговина заштићеним врстама, изјаве о пореклу примерка биће узете у разматрање као доказ о пореклу.*

Министарство, на основу мишљења овлашћених научних или стручних организација, одлучује о одобравању или одбијању захтева за издавање потврда на основу прописа којим се уређује прекогранични промет и трговина заштићеним врстама.*

Правна лица, предузетници и физичка лица која поседују мртве примерке, делове и деривате одређених животињских врста које су заштићене Цитес конвенцијом дужна су да Министарству пријаве поседовање тих примерака ради прибављања потврде из става 2. овог члана.*

Ако правна лица, предузетници и физичка лица наследе примерак строго заштићене или заштићене дивље врсте, дужни су да без одлагања о томе обавесте Министарство и прибаве одговарајућу потврду.*

Министар прописује услове и начин поступања са примерцима из става 3. овог члана и њиховим потомством, начин пријављивања, врсте које се пријављују, услове и начин поступања са мртвим примерцима, деловима и дериватима из става 5. овог члана.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Евидентирање држања примерака строго заштићених и заштићених дивљих врста животиња*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 88.*

Правно лице, предузетник и физичко лице које држи примерак строго заштићене или заштићене дивље врсте у заточеништву, дужно је да Министарству поднесе захтев за издавање потврде у складу са прописом којим се уређује прекогранични промет и трговина врстама дивље фауне и флоре, осим у случајевима када за предметни примерак већ постоји издата важећа потврда Министарства или када је прописано изузеће.*

Потврда из става 1. овог члана издаје се, ако подносилац захтева докаже да су испуњени услови прописани овим законом и прописом којим се уређује прекогранични промет и трговина врстама дивље флоре и фауне.*

Министарство води евиденцију примерака строго заштићених и заштићених дивљих врста животиња за које су издате потврде из става 1. овог члана.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Узгој строго заштићених и заштићених дивљих врста*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 89.*

Правно лице, предузетник и физичко лице које намерава да узгаја или вештачки размножава примерке строго заштићених или заштићених дивљих врста, дужно је да прибави дозволу у складу са овим законом.*

Министарство забрањује узгој, ако на основу мишљења научне или стручне организације утврди да узгој или вештачко размножавање строго заштићених и заштићених дивљих врста представља опасност по здравље људи, добробит животиња или животну средину.*

Ако се у поступку инспекцијског надзора у складу са овим законом у току важења дозволе из става 1. овог члана, утврди да се узгој или вештачко размножавање врши у супротности са условима на основу којих је дозвола издата, Министарство одузима дозволу.*

Власник примерка строго заштићених и заштићених дивљих врста животиња из става 1. овог члана обавезан је да осигура да ти примерци не побегну у природу и одговоран је за штету коју те животиње проузрокују ако побегну.*

Одгајивачнице у којима се узгајају примерци строго заштићених дивљих врста у складу са Цитес конвенцијом, могу да поднесу захтев за издавање дозволе за прекогранични промет у комерцијалне сврхе датих примерака, ако је одгајивачница регистрована код Секретаријата Цитес конвенције.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Трговина строго заштићеним и заштићеним дивљим врстама животиња*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 90.*

Правно лице, предузетник и физичко лице које обавља трговину примерцима строго заштићених, односно заштићених дивљих врста животиња, дужно је да живе животиње држи у складу са чланом 86. овог закона, да са примерцима поступа у складу са чланом 87. овог закона и трговину обавља у складу са прописом којим се уређује прекогранични промет и трговина примерцима дивљих врста.*

Трговином из става 1. овог члана сматрају се продаја и куповина, стицање у комерцијалне сврхе, излагање јавности ради стицања добити, коришћење у сврху стицања добити, држање ради продаје, нуђење на продају, потражња за куповину или превоз ради продаје, најам, размена или било који други вид промене власништва.*

Приликом трговине примерцима строго заштићених, односно заштићених дивљих врста животиња, продавац, односно власник је дужан да новом власнику преда доказ о пореклу у складу са чланом 87. овог закона.*

Потврде и други акти издати на основу овог закона у сврху трговине строго заштићених, односно заштићених дивљих врста користе се само за примерке на које се односе.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Збрињавање живих примерака дивљих врста животиња*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 91.

У сврху привременог и/или трајног збрињавања живих примерака дивљих врста животиња, Министарство одређује прихватилишта, зоолошке вртове или друга правна или физичка лица.*

Брисан је ранији став 2. (види члан 30. Закона - 14/2016-8)

Министар сагласно са министром надлежним за послове ветеринарства прописује услове које морају испуњавати прихватилишта из става 1. овог члана.

За рад прихватилишта из овог члана потребна је дозвола, коју издаје Министарство решењем.

На решење из става 3.* овог члана жалба није дозвољена, али се може покренути управни спор.

Финансирање збрињавања примерака дивљих животиња обезбеђује се из:*

1) средстава буџета Републике Србије, аутономне покрајине, односно јединице локалне самоуправе;*

2) брисана је (види члан 21. Закона - 71/2021-3)

3) других извора у складу са законом.*

Брисан је ранији став 6. (види члан 30. Закона - 14/2016-8)

*Службени гласник РС, број 14/2016

Поступање са привремено задржаним, привремено одузетим, трајно одузетим и напуштеним примерцима строго заштићених, заштићених и алохтоних дивљих врста*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 92.*

Примерци строго заштићених, заштићених и алохтоних дивљих врста са којима се поступа супротно одредбама овог закона, одузимају се у складу са овим законом, уз издавање потврде о одузимању која садржи податке о одузетим примерцима.*

Министарство одлучује о поступању са привремено задржаним, привремено одузетим, трајно одузетим и напуштеним примерцима строго заштићених, заштићених и алохтоних дивљих врста, у складу са прописом којим се уређује прекогранични промет и трговина врстама дивље флоре и фауне.*

Привремено задржане, привремено одузете, трајно одузете и напуштене живе примерке дивљих животиња ради даљег збрињавања преузима овлашћено лице из Министарства, инспектор надлежан за послове заштите животне средине (у даљем тексту: инспектор), овлашћена научна или стручна организација или зоолошки врт, односно прихватилиште које одреди Министарство, ако орган који је извршио одузимање или заплону истих није у могућности да изврши њихов транспорт до места збрињавања.*

Трошкове таксономског одређивања врсте и/или утврђивања врсте од које део или дериват потиче, узорковања, анализа, нешкодљивог уклањања, транспорта, лечења, неге, враћања у природу и збрињавања одузетих примерака из става 1. овог члана сноси правно лице, предузетник или физичко лице од кога су примерци одузети.*

Ако се прекогранични промет врши супротно прописима, а није утврђен прималац, све трошкове из става 5. овог члана дужан је да надокнади пошиљалац, превозник или наручилац, односно држава ако напред наведена лица нису утврђена.*

Укупан износ трошкова утврђује Министарство на основу извештаја о утрошеним средствима за потребе збрињавања примерака.*

Накнада трошкова се врши на основу коначне одлуке суда.*

Међусобна права и обавезе везана за пружање услуга збрињавања одузетих примерака уређују се уговором закљученим између Министарства и правног или физичког лица овлашћеног за збрињавање примерака.*

Министар прописује трошковник збрињавања одузетих примерака строго заштићених, заштићених и алохтоних дивљих врста.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Поступање са нађеним примерцима строго заштићених и заштићених дивљих врста животиња*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 93.*

Лице које нађе примерак строго заштићене или заштићене дивље врсте животиње дужно је да одмах обавести Министарство или завод о:*

1) пронађеним мртвим примерцима;*

2) живим примерцима који су болесни, повређени или који нису способни да самостално преживе у природи.*

Министарство може да одреди посебан тим стручних – физичких и/или правних лица, ако су потребне интервенције са живим примерцима дивљих животиња у дивљини или у заточеништву.*

Међусобна права и обавезе уређују се уговором закљученим између Министарства и лица из става 2. овог члана.*

Министарство и/или завод примерке из става 1. тачка 2) овог члана, ради лечења и опоравка, упућују на привремено збрињавање и након опоравка, ако се процени да су способни да самостално преживе примерци се пуштају назад у природно станиште.*

Оправдане трошкове транспорта, неге и лечења животиње сноси Министарство.*

Сви примерци строго заштићених и заштићених врста дивљих животиња из става 1. овог члана обележавају се на прописан начин.*

Убијени или на било који други начин усмрћени примерци строго заштићених дивљих врста пронађени на територији Републике Србије предају се најближој ветеринарској организацији или другој институцији коју одреди Министарство ради утврђивања узрока усмрћивања, односно угинућа.*

Трошкове анализе узорака и дијагностичких испитивања ради утврђивања узрока усмрћивања, односно угинућа примерака из става 7. овог члана сноси Министарство.*

Мртви примерци из става 1. овог члана предају се овлашћеној научној или стручној организацији на препарирање, конзервацију и чување чиме постају покретна заштићена природна добра као делови биолошког наслеђа а који имају научни, образовни и културни значај, када овако поступање не представља опасност по здравље људи.*

Овлашћена научна или стручна организација којој су предати мртви примерци из става 7. овог члана води евиденцију о тим примерцима и податке из евиденције доставља Министарству и заводу.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Прекогранични промет, трговина и узгој строго заштићених, заштићених и алохтоних дивљих врста*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 94.*

Министарство, на основу мишљења овлашћене научне или стручне организације, издаје дозволе и друга акта (потврде, мишљења, обавештења и др) којима се одобрава увоз, извоз, унос и износ примерака дивљих врста, њихових делова и деривата, заштићених на основу закона и потврђених међународних уговора, као и за увоз живих примерака алохтоних дивљих врста које нису заштићене.*

Дозвола, односно потврда из става 1. овог члана издаје се под следећим условима:*

1) да је право располагања јединком врсте дивље животиње, гљиве и биљке стечено у складу са законом;*

2) да су животиње или пошиљка обележени на прописан начин;*

3) да су предузете све мере за добробит животиња током превоза;*

4) другим условима прописаним у складу са овим законом.*

Министарство може да, на основу пресуда којима се санкционишу преступи везани за прекогранични промет дивљим врстама, а које Министарству благовремено достављају надлежни

судови, одбије захтев за издавање дозволе и/или потврде лицима која су кажњена за илегалан прекогранични промет примерака строго заштићених или заштићених дивљих врста, и то:*

1) за привредни преступ, односно прекршај, у периоду од шест месеци до две године од правноснажности одлуке суда, или*

2) за кривично дело, у периоду од две до пет година од правноснажности одлуке суда.*

Забрањен је прекогранични промет примерака дивљих врста ако:*

1) се прекогранични промет, укључујући отпрему, транспорт и транзит врши без издате дозволе или потврде;*

2) се врши супротно издатој дозволи или потврди, односно дозвола или потврда се користи за било који други примерак осим за онај за који је издата;*

3) се користи дозвола или потврда која је поништена или чији је рок важења истекао;*

4) се користи лажна, фалсификована дозвола или потврда, укључујући и исправу на којој су вршене неовлашћене измене.*

Министарство може поништити издате важеће дозволе и потврде, односно забранити издавање дозвола и потврда у наредних годину дана од дана поништавања дозволе.*

Министарство поништава дозволу или потврду ако:*

1) се, после издавања дозволе или потврде, услед ванредних околности, не може обавити извоз, увоз или транзит у складу са условима наведеним у дозволи или потврди;*

2) накнадно утврди да је одлука о издавању дозволе или потврде донета на основу нетачних података, фалсификованих докумената или исправа на којима су вршене неовлашћене измене.*

Лицу чија је дозвола или потврда поништена због околности из става 6. тачка 2) овог члана, а имало је сазнање о тачности података, Министарство не издаје дозволу или потврду у наредних 12 месеци од дана укидања дозволе или потврде.*

Сваку пошиљку строго заштићених, заштићених и алохтоних дивљих врста мора да прати дозвола, односно потврда у оригиналу.*

При увозу, извозу, уносу, износу и транзиту, живе животиње морају се превозити и чувати на начин којим се ни најмање не озлеђује или оштећује њихово здравље или се са њима нехумано поступа, у складу с посебним прописима.*

Министар може забранити или ограничити увоз одређених алохтоних дивљих врста на основу мишљења овлашћене научне или стручне организације у складу са прописаним условима, а нарочито, ако:*

1) увоз представља опасност по аутохтоне врсте, здравље или безбедност људи;*

2) ниво трговине може угрозити опстанак популације дате дивље врсте у природи;*

3) је проценат угинућа примерака дате дивље врсте у транспорту превисок.*

У складу са потврђеним међународним уговорима, а у циљу заштите дивљих врста из става 1. овог члана министар прописује:*

1) услове под којима се обавља увоз, извоз, унос, износ или транзит, трговина и узгој дивљих врста из става 1. овог члана;*

2) издавање дозвола и других аката (потврда, мишљења и обавештења и др);*

3) спискове дивљих врста, њихових делова и деривата који подлежу издавању дозвола, односно других аката;*

4) дивље врсте, њихове делове и деривате чији је увоз односно извоз забрањен, ограничен или обустављен;*

5) изузетке од издавања дозволе и других аката;*

6) садржину, изглед и начин вођења регистра издатих дозвола и других аката;*

7) начин обележавања животиња или пошиљки;*

8) начин поступања са одузетим примерцима;*

9) начин спровођења надзора и вођења евиденције;*

10) израду извештаја и др.*

На решење из става 1. овог члана није дозвољена жалба, али се може покренути управни спор.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Пријава прекограничног промета строго заштићених, заштићених и алохтоних дивљих врста*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 95.*

Прекогранични промет примерака строго заштићених и заштићених дивљих врста, њихових делова и деривата, као и увоз или унос живих примерака алохтоних дивљих врста обавезно се пријављује царинској служби, у складу са одредбама овог закона и другим прописима.*

Увозник, односно извозник примерака, као и физичко лице које уноси и износи примерке из става 1. овог члана, дужан је да о очекиваном времену доласка, односно отпремања пошиљке, обавести Министарство 48 сати пре вршења увоза или извоза, ако је овај услов наведен у дозволи или акту из члана 94. став 1. овог закона.*

Ветеринарско здравствени и фитосанитарни преглед пошиљки из става 1. овог члана над којима постоји надлежност граничне ветеринарске и фитосанитарне инспекције спроводи се у складу са посебним прописима.*

Министар прописује граничне прелазе на којима се може обављати увоз, извоз, унос, износ и транзит строго заштићених и заштићених дивљих врста, њихових делова и деривата, као и услове у погледу њихове опремљености и оспособљености за обављање тих послова.*

На граничним прелазима Министарство чини доступним јавности информације о условима и начину вршења прекограничног промета строго заштићених и заштићених дивљих врста.*

Ако се прекогранични промет примерака строго заштићених, заштићених или алохтоних дивљих врста врши супротно прописаним условима, примерке привремено задржава царински орган, а одузима надлежни инспектор у складу са чланом 92. овог закона.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Обавезе царинске службе

Члан 96.*

Царински орган врши контролу увоза, уноса, извоза, износа, поновног извоза и транзита примерака у смислу овог закона, а у оквиру својих овлашћења.*

Царински орган посебно проверава да ли су за примерке из члана 95. став 1. овог закона приложене важеће дозволе, потврде или друга акта издата у складу са прописом из члана 94. овог закона, и/или прописане дозволе друге државе издате у складу са Цитес конвенцијом.*

Царински орган са дозволама и потврдама из става 2. овог члана поступа на начин прописан прописом о прекограничном промету заштићених дивљих врста из члана 94. овог закона.*

Царински орган обавештава Министарство у случају потребе за стручном провером садржаја контролисане пошиљке.*

Ако се у поступку царинске контроле утврди да се примерци из члана 94. овог закона увозе, уносе, извозе, износе, поновно извозе или су у транзиту, на начин супротан одредбама овог закона, царински орган исте привремено задржава, о чему одмах обавештава Министарство ради спровођења даљих активности из надлежности Министарства.*

Привремено задржане примерке, до одлуке Министарства, односно до окончања судског поступка, царински орган:*

1) може сам да чува или да преда на чување Министарству у случају када се ради о деловима и дериватима;*

2) када се ради о мртвим или живим примерцима исте предаје Министарству за потребе збрињавања у складу са овим законом.*

Трошкове настале у поступку из става 6. овог члана, сноси лице од кога су примерци привремено задржани, односно привремено или трајно одузети.*

У случају потребе за стручном провером садржаја пошиљке из става 4. овог члана, трошкове провере сноси увозник, односно извозник, на територији Републике.*

Влада утврђује висину и начин плаћања таксе за стручну проверу садржаја пошиљке из става 4. овог члана.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Заштита покретних заштићених природних докумената

Члан 97.

Заштићена геолошка, палеонтолошка и биолошка документа чувају се на месту где су нађени, а налазиште ужива заштиту као заштићено природно добро.

Ако се поједина заштићена геолошка и палеонтолошка документа (фосили, минерали, кристали и др.) не могу заштитити на налазишту, дају се на чување правном лицу (Природњачком музеју, завичајном музеју, музеју у саставу факултета или збирци) које је дужно да осигура њихову стручну музеолошку заштиту (инвентаризацију, детерминацију, препарацију и конзервацију, стално одржавање и надгледање) и омогући њихову употребу у образовне, научне и културне сврхе.

Министар прописује ближе услове под којима се фосили, минерали и кристали могу дати правном лицу на заштиту и чување.

Ботаничке и зоолошке збирке уживају заштиту као заштићено природно добро. Оне могу бити власништво правног лица, предузетника или физичког лица, које је дужно да осигура њихову стручну музеолошку заштиту (инвентаризацију, детерминацију, препарацију и конзервацију, стално одржавање и надгледање) и омогући њихову употребу у образовне, научне и културне сврхе.

Ограничења и забране

Члан 98.

Забрањено је узимати из природе геолошка и палеонтолошка документа (фосиле, минерале, кристале, пећински накит и др.) која су проглашена заштићеним природним добрима или се налазе на објекту геонаслеђа и заштићеном налазишту.

Изузетно, Министарство може дозволити узимање из природе фосила, минерала и кристала који су проглашени заштићеним природним добрима или се налазе на објекту геонаслеђа и заштићеном налазишту, ради научног и стручног истраживања, образовања, излагања на изложбама и др.

Поступање са геолошком и палеонтолошком материјалном документацијом

Члан 99.

Пронађена геолошка и палеонтолошка документа (фосили, минерали, кристали и др.) која би могла представљати заштићену природну вредност налазач је дужан да пријави Министарству у року од осам дана од дана проналаска, и предузме мере заштите од уништења, оштећивања или крађе.

Министарство доноси решење о истраживању налазишта геолошких и палеонтолошких докумената, најкасније у року од тридесет дана од дана пријаве налазишта, којим прописује услове заштите природе.

Ако Министарство не одреди другачије, налазач не може на месту налаза да обавља радње и активности које би могле проузроковати уништавања или оштећивања налаза, осим примене мера заштите.

Власник или корисник права на земљишту на којем су пронађена геолошка и палеонтолошка документа дужни су да омогуће истраживање налазишта у складу са решењем Министарства.

Истраживање налазишта може да обавља правно лице, предузетник или физичко лице на основу истражног права.

Правно лице, предузетник или физичко лице дужно је да у року од тридесет дана од дана обављеног истраживања достави Министарству извештај о обављеном истраживању са подацима о стању налазишта, могућој угрожености налазишта и о потребним додатним истраживањима и додатним мерама заштите.

Ако се ради о потенцијалном објекту геонаслеђа, правно лице, предузетник или физичко лице дужно је да у истом року поднесе извештај Заводу о обављеном истраживању са подацима о стању налазишта, могућој угрожености налазишта, и о потребним додатним истраживањима и додатним мерама заштите.

Промет покретних заштићених природних докумената

Члан 100.

Забрањен је извоз свих покретних заштићених природних докумената који су проглашени заштићеним природним добрима.

Изузетно, Министарство може дозволити извоз, односно изношење покретних заштићених природних добара ради научног истраживања, образовања или излагања.

У дозволи из става 2. овог члана утврђују се услови извоза покретних заштићених природних докумената у складу са њиховом врстом.

Обављање управних послова заштите природе

Члан 101.

Управне послове заштите природе обавља Министарство, надлежни орган аутономне покрајине и надлежни орган јединице локалне самоуправе.

Државни органи, органи аутономне покрајине и органи јединице локалне самоуправе су дужни, у складу с овим законом, **Програмом*** заштите природе и документима просторног планирања да:

- 1) се старају о очувању природе, природних вредности и предеоне разноврсности на своме подручју;
- 2) проглашавају заштићена природна добра из своје надлежности;
- 3) обезбеђују услове за заштиту и очување заштићених природних добара из своје надлежности;
- 4) учествују у поступку проглашења заштићених подручја које проглашава Народна скупштина или Влада или надлежни орган аутономне покрајине или надлежни орган јединице локалне самоуправе;
- 5) учествују у изради планова управљања заштићеним подручјима из своје надлежности;
- 6) обавештавају јавност о стању природе и природних вредности на свом подручју и о предузимању мера заштите и очувања;
- 7) пружају потребну помоћ јединицама локалне самоуправе на заштити природе на њиховом подручју;
- 8) обављају и друге послове прописане овим законом и прописима донетим на основу овог закона.

*Службени гласник РС, број 71/2021

Стручни послови заштите природе

Члан 102.

Стручне послове заштите природе и природних добара обављају стручне организације за заштиту природе и ти послови односе се нарочито на:

- 1) прикупљање и обраду података о природи и природним вредностима;
- 2) праћење стања и оцену очуваности природе и степена угрожености објеката геонаслеђа, дивљих врста и њихових станишта, станишних типова, екосистема, еколошки значајних подручја, заштићених подручја, еколошких коридора, еколошке мреже и предела;
- 3) израду студија заштите којима се утврђују вредности подручја предложених за заштиту и начин управљања тим подручјима;
- 4) брисана је (види члан 42. Закона – 88/2010-162);
- 5) израду предлога акта о престанку заштите подручја;
- 6) израду предлога за претходну заштиту подручја;
- 7) давање услова за радове на заштићеним природним добрима, издавање мишљења на план управљања заштићеног подручја;
- 8) вршење стручног надзора на заштићеним природним добрима са предлогом мера;
- 9) пружање стручне помоћи управљачима заштићених природних добара, органима локалне самоуправе, удружењима грађана, групама грађана и појединцима на заштити природе, предела и природних добара;
- 10) утврђивање услова и мера заштите природе и природних вредности у поступку израде и спровођења просторних и урбанистичких планова, пројектне документације, основа (шумских, ловних, риболовних, водопривредних и др.), програма и стратегија у свим делатностима које утичу на природу;
- 11) обављање стручних послова у поступку израде оцене прихватљивости радова и активности у природи, припремања и спровођења пројеката и програма на заштићеном подручју;
- 12) предлагање обима и садржаја студија изводљивости и процене утицаја на животну средину у поступку реинтродукције и насељавања дивљих врста у слободну природу;
- 13) вођење евиденције о начину и обиму коришћења, као и факторима угрожавања заштићених и строго заштићених дивљих врста ради утврђивања и праћења стања њихових популација;
- 14) учествовање у поступку јавног увида ради проглашавања заштићених природних добара;
- 15) организовање и спровођење васпитно-образовних и промотивних активности у заштити природе;
- 16) учешће у спровођењу ратификованих међународних уговора о заштити природе;
- 17) вођење регистра заштићених природних добара и других података од значаја за заштиту природе;

18) инвентаризацију појединачних елемената геолошке, биолошке и предеоне разноврсности са статистичким анализама и извештајима о њиховом стању;

19) вођење базе података у области заштите природе као дела јединственог информационог система Агенције за заштиту животне средине;

20) обавештавање јавности о природним вредностима, заштити природе, њеној угрожености, факторима и последицама угрожавања;

21) обављање и других послова утврђених овим законом.

Организације за заштиту природе

Члан 103.

Послове заштите природе и природних добара која се налазе на територији Републике Србије обавља Завод за заштиту природе Србије.

Завод за заштиту природе Србије, за територију Републике Србије води регистар заштићених природних добара и информациони систем о заштити природе (базе података о заштићеним природним добрима, стаништима, заштићеним врстама, подручјима еколошке мреже), израђује* План* заштите природних добара, израђује стручне основе за* Програм*** заштите природе и природних вредности Републике Србије и Извештај о стању природе.***

Послове заштите природе и природних добара која се **целом или већим делом своје површине*** налазе на територији Аутономне покрајине Војводине, обавља Покрајински завод за заштиту природе.

Организације за заштиту природе су правна лица.

Организације за заштиту природе су установе **на чије оснивање, организацију и рад се примењују прописи о јавним службама**.**

Права, обавезе и одговорности запослених у организацијама за заштиту природе уређују се у складу са општим прописима о раду, док се плате уређују у складу са прописом којим се уређују плате запослених у јавним службама које се финансирају из буџета Републике, аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе.**

У обављању послова заштите природе и природних добара организације за заштиту природе из ст. 1. и 2. овог члана остварују сарадњу кроз усаглашавање програма заштите природних добара.

Покрајински завод за заштиту природе доставља План за заштиту природних добара за период од три године и годишњи план за заштиту природних добара и извештај о њиховом остваривању Заводу за заштиту природе Србије.***

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 14/2016

***Службени гласник РС, број 71/2021

Планови заштите природних добара*

*Службени гласник РС, број 71/2021

Члан 104.

Стручни послови из члана 102. овог закона обављају се на основу Плана за заштиту природних добара за период од три године и годишњег плана за заштиту природних добара, које доносе организације за заштиту природе, у складу са документима заштите природе из члана 111. овог закона.*

На План за заштиту природних добара за период од три године сагласност даје Влада, а на годишњи план за заштиту природних добара Министарство, односно надлежни орган аутономне покрајине.*

О остварењу Плана за заштиту природних добара за период од три године и годишњег плана за заштиту природних добара, организације за заштиту природе подносе извештај Министарству, односно надлежном органу аутономне покрајине.*

Средства за обављање делатности организације за заштиту природе прописане овим законом и за рад организације за заштиту природе обезбеђују се из буџета Републике Србије, односно буџета аутономне покрајине и из других извора у складу са законом.

У обављању стручних послова организације за заштиту природе остварују сарадњу са организацијама из области науке, културе, образовања, васпитања и других области и организују активности усмерене на подизање нивоа еколошке свести.

*Службени гласник РС, број 71/2021

IX. ЗНАК ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ

Знак заштите природе

Члан 105.

Ради промовисања заштите природе и идентификације службеног лица у поступку надзора и предузимања мера на заштити природе користи се знак заштите природе.

Министар ближе прописује изглед знака, поступак и услове за његово коришћење.

Дан заштите природе

Члан 106.

У циљу унапређивања заштите природе обележава се сваке године Дан заштите природе.

У Дану заштите природе организују се васпитне, образовне, рекреативне, стручне и друге активности којима се на примерен начин подстиче и унапређује заштита природе.

Дан заштите природе обележава се сваке године, 11. априла.

X. ФИНАНСИРАЊЕ ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ

Обезбеђење средстава за заштиту природе

Члан 107.

У буџету Републике Србије обезбеђују се средства за заштићена подручја, за мере и активности предвиђене актом о заштити, заштиту природних вредности од међународног и републичког значаја, као и оних природних вредности које утврди Министарство, за новчане и друге подстицајне мере прописане овим законом, за накнаде штета нанетих од заштићених дивљих врста, за остварење права прече куповине, за накнаде власницима и корисницима права на некретнинама за ограничења којима су подвргнути у заштићеним природним добрима/ресурсима које су од међународног и републичког значаја, као и за друге намене утврђене овим законом.

У буџету аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе обезбеђују се средства за заштиту природних подручја које она проглашава, за мере и активности предвиђене актом о заштити, за новчане и друге подстицајне мере прописане овим законом, као и за остваривање права прече куповине и накнаде власницима и корисницима права на некретнинама за ограничења којима су подвргнути у тим заштићеним подручјима.

Средства за финансирање заштите природе обезбеђују се коришћењем природних добара/ресурса и заштићених подручја, ако овим или посебним законом није другачије прописано, и из других извора утврђених законом или прописима донетим на основу овог закона.

Подстицајне мере за очување и заштиту биолошке и предеоне разноврсности

Члан 108.*

У буџету Републике Србије обезбеђују се подстицајна средства за очување и заштиту биолошке, предеоне и геолошке разноврсности, за јединице локалне самоуправе на чијој територији се успоставља подручје које је проглашено актом Владе, у циљу развоја оних делатности које погодују очувању заштићеног подручја, односно очувању и целовитости еколошки значајног подручја.*

Влада утврђује мерила и критеријуме за доделу подстицајних средстава из става 1. овог члана.*

*Службени гласник РС, број 71/2021

XI. ЧУВАЊЕ ЗАШТИЋЕНИХ ПОДРУЧЈА

Чуварска служба*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Члан 109.*

Непосредни надзор на заштићеном подручју врши чуварска служба коју обезбеђује управљач, преко чувара заштићеног подручја (у даљем тексту: чувар).*

Чувар контролише спровођење правила унутрашњег реда у заштићеном подручју и обавља друге послове у складу са законом и актом управљача.*

*Службени гласник РС, број 88/2010

Права и дужности чувара

Члан 110.*

У вршењу чуварске службе, чувар нарочито:*

1) прати кретање и активности посетилаца и других корисника у заштићеном подручју, посебно транспорт грађевинског материјала и изградњу објеката, коришћење минералних сировина, шума, флоре и фауне укључујући дивљач и рибе, употребу моторних возила и пловила, постављање објеката на води, улазак у зоне и објекте у којима је посета забрањена или ограничена, ложење ватре на отвореном, одлагање отпада, одвијање спортских такмичења и других манифестација;*

2) прати стање биљних и животињских врста, као и других вредности заштићеног подручја;*

3) пружа помоћ и сарађује са локалним становништвом;*

4) пружа податке, помоћ и услуге посетиоцима и другим лицима при обиласку и разгледању заштићеног подручја, научним истраживањима и образовним активностима;*

5) сарађује са корисницима природних ресурса у заштићеном подручју;*

6) сарађује са носиоцима стварних права на непокретностима у заштићеном подручју у циљу заштите природе;*

7) сарађује са другом чуварском службом, инспекцијском службом и органом унутрашњих послова.*

Када чувар утврди или основано претпостави да је посетилац, односно корисник заштићеног подручја учинио радњу супротно правилима унутрашњег реда или мерама заштите природе прописаним у складу са законом, овлашћен је да:*

1) легитимише лице затечено у вршењу недозвољених радњи, а лице затечено без личних исправа приведе надлежном органу унутрашњих послова;*

2) изврши преглед свих врста возила, пловних објеката и товара;*

3) привремено одузме предмете и средства којима је извршен прекршај или кривично дело и предмете који су настали или прибављени извршењем таквог дела, као и да ове предмете, без одлагања, преда управљачу заштићеног подручја ради чувања;*

4) затражи успостављање претходног стања, односно нареди мере за спречавање и уклањање штетних последица;*

5) изврши сваки преглед, осим станова и других просторија, за чији је преглед потребан судски налог.*

У вршењу службе чувар је дужан да покаже службену легитимацију.*

Легитимацију чувара издаје управљач заштићеног подручја на обрасцу који прописује министар.*

Чувар мора да има најмање средњу стручну спрему, једну годину радног искуства у струци и положен стручни испит и да испуњава прописане услове за ношење оружја и друге услове, утврђене актом управљача.*

Министар ближе прописује услове, програм и начин полагања стручног испита из става 5. овог члана.*

За време службе, чувар носи службену одећу, знак заштите природе и знак заштићеног подручја које чува и може носити оружје које одреди управљач, у складу са законом.*

Службену одећу, односно униформу чувара у националним парковима и заштићеним подручјима проглашеним актом Владе, прописује министар.*

Чувар има статус службеног лица**

Чувар може истовремено обављати послове рибочувара, чувара шума и ловочувара, уколико испуњава услове утврђене прописима који уређују област коришћења рибљег фонда, шумарства и ловства* само на заштићеним подручјима површине мање од 100 ha.******

Брисан је ранији став 10. (види члан 34. Закона - 14/2016-8)

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 14/2016

XII. ДОКУМЕНТИ ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ

Основни документи заштите природе

Члан 111.*

Основни документи заштите природе су:**** Програм***** заштите природе Републике Србије (у даљем тексту:**** Програм*****),**** планови***** заштите природе аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе и извештаји о стању природе.******

Програм*** је основни инструмент за спровођење потврђених међународних уговора у области заштите природе којим се одређују дугорочни циљеви и мере очувања биолошке и геолошке разноврсности и начин њиховог спровођења.******

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 14/2016

***Службени гласник РС, број 71/2021

Програм* заштите природе

*Службени гласник РС, број 71/2021

Члан 112.*

Програм* доноси Влада* на предлог Министарства***.***

Брисан је ранији став 2. (види члан 27. Закона - 71/2021-3)

Програм*** нарочито садржи анализу (оцену) стања, циљеве, главне задатке, мере, активности и инструменте за очување и унапређење биолошке разноврсности, предела и геонаслеђа, развој мреже заштићених подручја и развој еколошке мреже.*

За спровођење Програма израђују се акциони планови које доноси Влада* * .***

Акциони план из става 4. овог члана може се донети и као саставни део* Програма*.***

Програм*** се израђује на основу извештаја о стању природе и нарочито садржи: начела и опште циљеве, оцену стања, посебне циљеве и активности за њихово спровођење као и могуће изворе финансирања.******

Извештај о стању природе израђује Завод за заштиту природе Србије у сарадњи са другим стручним и научним организацијама и другим јавним службама.**

По потреби може се извршити ревизија* Програма* пре истека периода за који је донета.***

Програм* се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије“.***

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 14/2016

***Службени гласник РС, број 71/2021

Спровођење Програма заштите природе*

*Службени гласник РС, број 71/2021

Члан 113.*

Аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе, у оквиру надлежности утврђених овим и посебним законом и у складу са Програмом и својим специфичностима, доносе мере за заштиту природе у оквиру својих планских докумената.*

*Службени гласник РС, број 71/2021

Извештај о стању природе

Члан 114.

Министарство* у складу са одредбама закона који уређује плански систем подноси Влади Извештај о стању природе у Републици Србији, који садржи нарочито:***

1) податке о стању геолошке, биолошке и предеоне разноврсности, заштићених природних добара, еколошки значајних подручја, еколошких коридора и еколошке мреже са анализом степена угрожености, факторима угрожавања и проблемима у заштити и унапређењу;

2) податке о утицајима коришћења природних вредности добара на геолошку, биолошку и предеону разноврсност, на заштићена природна добра и еколошку мрежу;

3) податке о утицајима појединих пројеката и активности на природу и њене вредности;

4) оцену спроведених мера у очувању природе, њених вредности и предеоне разноврсности;

5) анализу спровођења **Програма**** и других докумената значајних за заштиту природе;

6) оцену спроведеног стручног надзора који обавља Завод;

7) податке о коришћењу финансијских средстава за заштиту природе;

8) процену потребе израде нових или измене и допуне постојећих докумената као и друге важне податке за заштиту и очување природе.

Извештај **из става 1. овог члана*** припрема Завод, у сарадњи с Покрајинским заводом за заштиту природе и другим стручним и научним институцијама*.

Аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе припремају извештаје о стању природе на свом подручју*.

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 71/2021

XIII. ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА И УЧЕШЋЕ ЈАВНОСТИ

Приступ информацијама

Члан 115.

Државни органи, органи аутономне покрајине, органи јединице локалне самоуправе, завод, управљачи заштићених природних добара као и овлашћене и друге организације, дужни су да јавности пруже податке у вези са стањем и заштитом природе, осим ако посебним законом или посебним прописима није прописана тајност података.

Јавност има право приступа прописаним регистрима или евиденцијама које садрже информације и податке у складу са овим законом.

Информације које се односе на заштиту природе достављају се подносиоцу захтева, у складу са законом.

Учешће јавности у одлучивању

Члан 116.

У току израде прописа, односно аката о проглашавању заштићених природних добара, планова управљања заштићеним подручјима и планова коришћења природних вредности, обезбеђује се учешће јавности у складу са овим законом.

Васпитање и образовање о заштити природе

Члан 117.

Министарство надлежно за послове образовања дужно је да осигура услове за унапређивање васпитања и образовања о заштити природе.

Министарство, надлежни орган аутономне покрајине, завод и правна лица с јавним овлашћењима дужни су да обавештавају јавност о природним вредностима, заштити природе, њеној угрожености, факторима и последицама угрожавања.

XIV. НАДЗОР

Надзор над радом и применом закона

Члан 118.

Надзор над применом одредаба овога закона и прописа донетих на основу овог закона врши Министарство, ако овим законом није другачије прописано.

Надзор над законитошћу рада завода врши Министарство, односно надлежни орган аутономне покрајине.

Министарство врши надзор над радом управљача заштићених природних добара, завода и ималаца јавних овлашћења у вршењу поверених послова.

Инспекцијски надзор

Члан 119.

Инспекцијски надзор врши Министарство преко инспектора за заштиту животне средине * у оквиру делокруга утврђеног овим законом.

На поступак вршења инспекцијског надзора примењују се одредбе закона којим се уређује инспекцијски надзор, ако овим законом није другачије прописано.**

У вршењу инспекцијског надзора над прекограничним прометом и трговином строго заштићеним и заштићеним врстама, као и живим примерцима дивљих животиња надлежни инспектор сарађује са овлашћеним лицем за издавање дозвола из члана 94. овог закона.*

Аутономној покрајини поверава се вршење инспекцијског надзора над применом одредаба овог закона на заштићеним подручјима, која се налазе на територији аутономне покрајине.

Јединици локалне самоуправе поверава се вршење инспекцијског надзора над применом одредаба овог закона на заштићеним подручјима која проглашава надлежни орган јединице локалне самоуправе, **као и инспекцијски надзор над спровођењем услова и мера заштите природе ван заштићених подручја на територији локалне самоуправе.****

Инспекцијски надзор из става 1. овог члана обавља се без претходног писаног обавештавања надзираног субјекта и прибављања писаног налога за инспекцијски надзор.*

Изузетно, инспектор може обавестити надзираног субјекта о почетку инспекцијског надзора, ако процени да је такво обавештење потребно у циљу обављања надзора.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

**Службени гласник РС, број 71/2021

Заједничко тело за спровођење надзора над прекограничним прометом и трговином дивљим врстама*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Члан 119а*

У вршењу надзора над прекограничним прометом и трговином дивљим врстама Министарство сарађује са царинском службом, полицијом и републичким јавним тужилашвом.*

Министарство образује заједничко тело ради: планирања, праћења, усклађивања и предузимања заједничких мера и активности за спровођење надзора над прекограничним прометом и трговином дивљим врстама, у складу са прописима којима се уређује државна управа.*

Одлуком о образовању заједничког тела из става 2. овог члана уређују се питања програмирања и вршења обуке, координација надзора, извештавања о контроли прекограничног промета и трговине дивљим врстама и санкционисању незаконитих радњи из става 2. овог члана.*

*Службени гласник РС, број 14/2016

Права и дужности инспектора

Члан 120.

У вршењу инспекцијског надзора инспектор има права и дужност да утврђује:

- 1) коришћење и употребу заштићених природних вредности и других делова природе;
- 2) спровођење услова и мера заштите природе, других аката издатих на основу овога закона и других прописа;
- 3) спровођење компензацијских мера;
- 4) спровођење планова управљања природним добрима/ресурсима у делу који се односи на мере и услове заштите природе;

- 5) спровођење плана управљања и програма заштите, очувања, коришћења и унапређења заштићене природе и њених вредности;
- 6) спровођење плана управљања и других аката заштићеног подручја;
- 7) радње које могу проузроковати промене и оштећења на заштићеном подручју или другим заштићеним природним добрима;
- 8) спровођење непосредне заштите, очувања и коришћења заштићених природних добара;
- 9) спровођење мера и услова заштите заштићених природних добара, заштићених биљних и животињских врста и гљива;

10) дивље врсте у прекограничном промету и трговини, односно да ли се прекогранични промет строго заштићених, заштићених и алохтоних дивљих врста биљака, животиња и гљива врши у складу са овим законом и прописима донетим на основу овог закона;*

- 11) да ли се уношење и поновно уношење дивљих врста у природу врши у складу са одредбама овог закона;
- 12) информисање јавности о стању природе, плановима управљања заштићеног подручја;
- 13) спровођење других прописаних услова и мера заштите биолошке и предеоне разноврсности утврђених овим законом и прописа донетих на основу овог закона;
- 14) да ли се спроводи мониторинг стања природе и њених вредности;
- 15) да ли се води регистар заштићених природних добара и друге прописане евиденције;
- 16) да ли се генетички материјал користи у складу са овим законом и посебним прописима;
- 17) да ли управљач заштићеног подручја извршава обавезе установљене актом о заштити;
- 18) да ли управљач заштићеног подручја користи средства за рад и обављање послова на заштити и унапређивању заштићеног подручја;
- 19) да ли се коришћење фосила, минерала кристала и бигра или истраживање њихових налазишта врши у складу са овим законом;
- 20) да ли се сакупљање и стављање у промет дивљих врста биљака, животиња и гљива, њихових развојних облика и делова врши у складу са прописаним условима;

21) да ли се вештачко пресељавање и насељавање популација или делова популација аутохтоних дивљих врста врши у складу са одредбама овог закона;*

22) да ли се држање, узгој, обележавање и трговина примерцима дивљих врста обавља на прописан начин;*

22а) да ли су испуњени услови за рад зоолошког врта у складу са овим законом и прописима донетим на основу овог закона.*

23) записником потврди услове заштите природе који су утврђени решењем о условима заштите природе, односно услови и мере заштите животне средине који су прописани студијом о процени утицаја.**

*Службени гласник РС, број 14/2016

**Службени гласник РС, број 71/2021

Овлашћења инспектора

Члан 121.

У вршењу инспекцијског надзора инспектор је овлашћен да:

- 1) забрани коришћење и употребу заштићених природних вредности и других делова природе без одобрења или противно одобрењу;
- 2) нареди спровођење услова и мера заштите природе, других аката издатих на основу овога закона и других прописа;
- 3) нареди спровођење компензацијских мера;
- 4) нареди спровођење планова управљања природним добрима/ресурсима у делу који се односи на мере и услове заштите природе;
- 5) нареди спровођење плана управљања и програма заштите, очувања, коришћења и унапређења заштићене природе и њених вредности;
- 6) нареди спровођење плана управљања и других аката заштићеног подручја **и еколошке мреже***;

7) забрани радње које могу проузроковати промене и оштећења на заштићеном подручју **еколошкој мрежи*** или другим заштићеним природним добрима;

7а) забрани радње, односно извођење радова на заштићеном подручју, које су супротне акту о заштити и правилнику о унутрашњем реду и чуварској служби;*

8) нареди спровођење непосредне заштите, очувања и коришћења заштићених природних добара;

9) нареди спровођење мера и услова заштите заштићених природних добара, заштићених дивљих биљних и животињских врста и гљива;**

10) врши контролу прекограничног промета примерака строго заштићених, заштићених и алохтоних дивљих врста и забрани прекогранични промет који се врши супротно одредбама овог закона, прописа донетих на основу овог закона и/или ратификованих међународних уговора;**

11) забрани уношење дивљих врста у природу ако је у супротности са одредбама овог закона;

12) нареди информисање јавности о стању природе, плановима управљања заштићеног подручја;

13) нареди спровођење других прописаних услова и мера заштите биолошке и предеоне разноврсности утврђених овим законом и прописа донетих на основу овог закона;

14) нареди **управљачу*** спровођење мониторинга стања природе и њених вредности;

15) нареди вођење регистара заштићених природних добара и друге прописане евиденције;

16) забрани да се генетички материјал користи супротно одредбама овог закона и посебним прописима;

17) нареди да управљач заштићеног подручја извршава обавезе установљене актом о заштити;

18) нареди да управљач заштићеног подручја користи средства за рад и обављање послова на заштити и унапређивању заштићеног подручја;

19) забрани коришћење фосила, минерала кристала и бигра или истраживање њихових налазишта ако је у супротности са овим законом;

20) забрани сакупљање и стављање у промет дивљих врста биљака, животиња и гљива њихових развојних облика и делова ако се сакупљање и стављање у промет врши без дозволе и супротно прописаним условима;

21) забрани вештачко пресељавање и насељавање популација или делова популација аутохтоних дивљих врста без дозволе или супротно прописаним условима;**

22) забрани држање, узгој и трговину примерцима строго заштићених, заштићених и алохтоних дивљих врста који се врши супротно одредбама овог закона и прописа донетих на основу овог закона;**

23) забрани оштећивање или уништавање станишта строго заштићених и заштићених дивљих врста;**

23а) врши контролу држања, узгоја и трговине примерка строго заштићених, заштићених или алохтоних дивљих врста;**

24) забрани друге радње и активности које су у супротности са одредбама овог закона и прописа донетих на основу њега.

25) нареди власнику односно држаоцу примерка дивље врсте да омогући инспектору, представнику овлашћене научне или стручне организације или ветеринару, несметан приступ примерку дивље врсте ради физичког прегледа и/или узимања узорка крви или другог ткива од примерка за потребу спровођења анализе;**

25а) врши преглед и проверу локације, простора, објеката, предмета, возила и других превозних средстава код правних лица, предузетника, физичких и других лица ради утврђивања поштовања одредаба овог закона;**

26) нареди извршење других законом прописаних обавеза у одређеном року.**

Ради спречавања настанка неотклоњивих штета на заштићеном природном добру, биолошкој и предеоној разноврсности, смањивања штете настале због обављања недозвољених делатности, радњи или активности, односно ради предузимања хитних заштитних мера, или ради отклањања непосредне опасности за живот и здравље људи или имовину, инспектор може, у току надзора донети решење и усмено.

Констатација о издатом усменом решењу уноси се у записник, уз назнаку да ће писано решење бити донето у року од 8 дана.

На решења инспектора из ст. 1. и 2. дозвољена је жалба.

Решење инспектора из става 1. тач. 1), 7), 10), 11), 16), 19), 20), 21), 22), 23), **23а)**** и 24), **25), 25а) и 26)**** овог члана је коначно, и против њега се може водити управни спор.

*Службени гласник РС, број 88/2010

Обавештавање других надлежних органа

Члан 122.

Ако у току вршења инспекцијског надзора инспектор оцени да су поред повреде овог закона повређени и други закони и прописи којима се уређују питања од значаја за заштиту природе или појединог њеног дела, дужан је, поред предузимања мера за које је овлашћен, да обавести други надлежни орган.

Други надлежни инспекцијски орган о предузетим мерама извештава инспектора.

У случајевима када инспектор утврди такве повреде закона за које су истовремено прописане и надлежности других инспекцијских органа, обавезан је да без одлагања, обавести министра како би се заједнички извршио надзор и предузеле одговарајуће мере.

Одузимање предмета и заштићених природних добара

Члан 123.

У вршењу инспекцијског надзора инспектор има право и дужност да привремено одузме:

1) предмете, робу или уређаје чија употреба није дозвољена или који су настали, односно којима су извршене недозвољене радње;

1а) примерке строго заштићених, заштићених и/или алохтоних дивљих врста при вршењу прекограничног промета, трговине и/или поседовања на територији Републике Србије, супротно овом закону, прописима донетим на основу овог закона и потврђеним међународним уговорима и наложи њихово чување уз забрану располагања и обавезу хитног обавештавања Министарства о евентуалним променама везаним за примерке, уз издавање потврде о одузетим примерцима;*

2) покретна заштићена природна документа или заштићену дивљу врсту и наложи њихово чување.

Са одузетим покретним заштићеним природним документима и примерцима дивљих врста из става 1. овог члана поступа се на примерен начин за њихово очување и заштиту, а на предлог овлашћене научне или стручне организације за живе примерке.*

На решење инспектора из става 1. овог члана, може се изјавити жалба министру.

Заштићене дивље врсте стечене противзаконитом радњом, које су подложне кварењу или се не могу одговарајуће збринути или ако њихово чување захтева веће трошкове продају се, а одлуку о продаји, начину и условима продаје доноси министар.

Остварена средства чувају се на евидентном рачуну Министарства, до окончања судског поступка.

Брисан је ранији став 5. (види члан 41. Закона - 14/2016-8)

*Службени гласник РС, број 14/2016

XV. НАДЛЕЖНОСТ ЗА РЕШАВАЊЕ ПО ЖАЛБИ

Члан 124.

По жалби на решење инспектора, решава министар.

Жалба се изјављује у року од 15 дана од дана достављања решења.

Жалба не одлаже извршење решења.

По жалби на првостепено решење надлежног органа аутономне покрајине у вршењу поверених послова решава министар.

По жалби на првостепено решење надлежног органа јединице локалне самоуправе у вршењу поверених послова решава министар.

XVI. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Привредни преступи

Члан 125.

Новчаном казном од 1.500.000 до 3.000.000 динара казниће се за привредни преступ правно лице ако:

1) у планирању, уређењу и коришћењу простора, природних ресурса, заштићених подручја и еколошке мреже не поступа у складу са условима и мерама заштите природе (члан 8. став 1);***

1а) основе, планове и програме који обухватају заштићено подручје или чије спровођење може имати значајан негативан утицај на циљеве очувања и целовитост еколошки значајног подручја, донесе без сагласности министра надлежног за послове заштите животне средине, односно оцене прихватљивости за еколошки значајно подручје (члан 8. став 2);***

1б) не усагласи основе, планове и програме са актом о проглашењу заштићеног подручја, планом управљања заштићеним подручјем и смерницама за управљање еколошки значајним подручјима (члан 8. став 3);***

2) користи природне ресурсе, обавља грађевинске и друге радове, активности и интервенције у природи, супротно мерама заштите природе утврђеним у плановима, основама, програмима и пројектно-техничкој документацији (члан 8. став 5);***

3) не изврши санацију односно рекултивацију (члан 8.* став 6***.);

4) без одлагања и о свом трошку не отклони штетне последице које су у природи и заштићеним природним добрима, настале услед пројеката и активности изведених без утврђених услова заштите природе или супротно датим условима (члан 13. став 1*);

5) врши или покуша сакупљање и/или коришћење примерака строго заштићених или заштићених дивљих врста без дозволе, односно супротно прописаним условима (чл. 75, 76. и 77);**

5а) држи, тргује или покуша да тргује са примерцима строго заштићених или заштићених дивљих врста супротно чл. 86а, 90. и 94. овог закона;**

6) врши или покуша да изврши прекогранични промет, укључујући отпрему, транспорт и транзит, примерака строго заштићених, заштићених или алохтоних дивљих врста без одговарајуће дозволе или потврде коју издаје Министарство, или користи дозволу или потврду која је поништена или чији је рок важења истекао (члан 94. став 4. тач. 1) и 3));**

6а) врши или покуша прекогранични промет дивљих врста супротно издатој дозволи или потврди, односно користи дозволу или потврду издату за прекогранични промет за било који други примерак осим за онај за који је издата (члан 94. став 4. тачка 2));**

6б) користи лажну, фалсификовану дозволу или потврду за прекогранични промет примерака строго заштићених, заштићених или алохтоних дивљих врста, укључујући и исправу на којој су вршене неовлашћене измене (члан 94. став 4. тачка 4));**

7) не изврши пријаву или изврши лажну пријаву прекограничног промета строго заштићених, заштићених или алохтоних дивљих врста у складу са чланом 95. овог закона.**

За привредни преступ из става 1 овог члана, може се изрећи новчана казна у сразмери са висином учињене штете, неизвршене обавезе, или вредности робе или друге ствари која је предмет привредног преступа, а највише до двадесетоструког износа учињене штете, неизвршене обавезе или вредности робе или друге ствари која је предмет привредног преступа.

Новчаном казном у износу од 100.000 до 200.000 динара казниће се за привредни преступ из става 1. овога члана и одговорно лице у правном лицу.

За привредни преступ из става 1. овог члана, а нарочито у случају понављања привредног преступа, поред прописане новчане казне привредном друштву или другом правном лицу, може се изрећи и заштитна мера забране обављања одређене привредне делатности, а одговорном лицу заштитна мера забране вршења одређене дужности у трајању до десет година.**

За привредни преступ из става 1. тач. 5), 5а), 6), 6а), 6б) и 7) овог члана уз казну обавезно се изриче и заштитна мера трајног одузимања примерака строго заштићених, заштићених и алохтоних врста који су наведени у поништеним дозволама и потврдама, као и предмета који су употребљени или намењени за њихово извршење, односно који су настали тим извршењем.**

За привредни преступ из става 1. овог члана може се уз казну изрећи и заштитна мера одузимања предмета који су употребљени или намењени за извршење привредног преступа, односно који су настали извршењем привредног преступа.

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 14/2016

***Службени гласник РС, број 71/2021

Прекршаји

Члан 126.

Новчаном казном од 500.000 до **2.000.000*** динара казниће се за прекршај правно лице ако:

1) у поступку израде планова, основа, програма, пројеката, радова и активности не прибави услове заштите природе или поступа супротно условима заштите природе (чл. 9. и 13);***

2) обавља радње, активности и делатности којима се угрожава хидролошка појава или опстанак и очување биолошке разноврсности (члан 18. став 4);

3) брисана је (види члан 52. Закона – 88/2010-162);

4) користи хемијска средства, без прибављене сагласности Министарства (члан 19. став 3.*);

5) генетички материјал узима из природе, супротно члану 20. став 2. овог закона;

6) обавља или предузима радње и делатности које могу нарушити својства заштићеног подручја (чл. 29. до 35);

7) обавља радње и/или активности које могу да доведу до нарушавања или уништавања еколошки значајног подручја (члан 39. став 5.*);

8) у заштићеном подручју обавља делатност супротно плану управљања (члан 52. став 4);

9) радове и активности односно извођење пројекта на заштићеном подручју обавља без или противно акту о условима и мерама заштите природе или не пријави управљачу (члан 57. ст. 3, 4. и 5);*

10) на примерен начин и о свом трошку не предузме све дозвољене радње и активности како би се спречио настанак штете (члан 64. став 2);

11) предузима радње којима се могу угрозити строго заштићене врсте биљака, животиња, гљива и птица*** и њихових станишта (члан 74);

12) не прибави дозволу из члана 75. овог закона;

13) сакупља и користи заштићене дивље врсте супротно прописаним условима (члан 77);

14) обавља истраживања на заштићеним врстама без дозволе министарства и/или не достави резултате истраживања (члан 78);

15) користи забрањена средства за хватање и убијање дивљих животиња супротно члану 79. овог закона;

16) ако не предузима мере заштите из члана 81. овог закона;

17) уноси алохтоне дивље врсте и њихове хибриде у слободну природу, односно у контролисане услове супротно члану 82. овог закона;**

18) врши премештање живих примерака аутохтоних дивљих врста без сагласности Министарства (члан 84);**

19) врши реинтродукцију дивљих врста без дозволе министарства (члан 85);

20) држи примерке строго заштићених, заштићених или алохтоних врста дивљих животиња или не обележава или обележава примерке строго заштићених или заштићених дивљих врста супротно прописаним условима (чл. 86 и 86а);**

20а) држи примерке строго заштићених или заштићених дивљих врста за које је Министарство одбило захтев за издавање потврде (члан 88);**

21) поседује примерке строго заштићених, заштићених или алохтоних врста дивљих животиња супротно члану 87. овог закона;**

22) узгаја дивље врсте супротно члану 89. овог закона;**

23) ако обавља послове прихватилишта без дозволе Министарства (члан 91);

24) поступа са нађеним примерцима строго заштићених и заштићених дивљих врста животиња супротно члану 93. овог закона;**

25) узима из природе геолошка и палеонтолошка документа који су проглашени заштићеним природним добрима или се налазе на објекту геонаслеђа, заштићеном налазишту или лежишту минералних сировина супротно члану 98. овог закона;

26) врши истраживања налазишта геолошких и палеонтолошких докумената супротно члану 99. овог закона;

27) ако врши извоз покретних заштићених природних докумената, супротно члану 100. овог закона.

27а) ако не поступи по решењу инспектора из члана 121. овог закона.*

За прекршај из става 1. овог члана може се изрећи новчана казна у сразмери са висином причињене штете или неизвршене обавезе, вредности робе или друге ствари која је предмет прекршаја, а највише до двадесетоструког износа тих вредности.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у предузећу или другом правном лицу новчаном казном од 25.000 до **150.000*** динара.

За радње из члана 125. став 1.** ***, као и за радње из става 1. овог члана, казниће се предузетник за прекршај новчаном казном од 250.000 до 500.000 динара.**

За радње из члана 125. став 1.** ***, као и за радње из става 1. овог члана, казниће се за прекршај физичко лице новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара или казном затвора до 30 дана.**

За прекршај из става 1. овог члана може се уз казну изрећи и заштитна мера одузимања предмета који су употребљени или намењени за извршење прекршаја, односно који су настали извршењем прекршаја.**

За прекршај из ст. 5. и 6. овог члана уз казну обавезно се изриче и заштитна мера трајног одузимања примерака строго заштићених, заштићених и алохтоних врста који су наведени у поништеним дозволама и потврдама, као и предмета који су употребљени или намењени за њихово извршење, односно који су настали тим извршењем.**

За прекршај из става 1. овог члана, поред прописане новчане казне правном лицу, односно предузетнику, може се изрећи и заштитна мера забране вршења одређене делатности у трајању до три године, а одговорном лицу заштитна мера забране вршења одређених послова у трајању до једне године.**

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 14/2016

***Службени гласник РС, број 71/2021

Прекршај одговорног лица у органу државне управе, имаоцу јавних овлашћења, односно овлашћеном правном лицу

Члан 127.

Новчаном казном од 25.000 до **150.000*** динара казниће се за прекршај одговорно лице у државном органу, органу територијалне аутономије, органу јединице локалне самоуправе и имаоцу јавних овлашћења ако:

1) у планирању, уређењу и коришћењу простора, природних ресурса, заштићених подручја и еколошке мреже не поступа у складу са условима и мерама заштите природе (члан 8. став 1);***

1а) основе, планове и програме који обухватају заштићено подручје или чије спровођење може имати значајан негативан утицај на циљеве очувања и целовитост еколошки значајног подручја, донесе без сагласности министра надлежног за послове заштите животне средине, односно оцене прихватљивости за еколошки значајно подручје (члан 8. став 2);***

1б) не усагласи основе, планове и програме са актом о проглашењу заштићеног подручја, планом управљања заштићеним подручјем и смерницама за управљање еколошки значајним подручјима (члан 8. став 3);***

2) у поступку за доношење планова и програма не прибави услове заштите природе (члан 9. ст. 1. и 2.);***

3) не прати стање еколошки значајних подручја, еколошких коридора и целе еколошке мреже (члан 39. став 4);

4) не води регистар заштићених природних добара (члан 50);

5) не достави планове **и програме***** управљања и извештаје о остваривању планова управљања и не обезбеди обавештавање јавности **о предлогу Плана управљања***** (члан 54);

6) у поступку израде плана не прибави услове заштите природе (члан 55. став 3);

7) не донесе Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби (члан 56);

8) не управља заштићеним подручјем на прописан начин (члан 68);

9) престала је да важи (види члан 278. Закона - 95/2018-267)

10) не обавља стручне послове из оквира своје делатности из члана 102. став 1. тач. 8), 13), 16) и 19) овог закона;**

11) не прибави сагласност надлежног органа на план за заштиту природних добара за период од три године на годишњи план за заштиту природних добара*** (члан 104. став 2).****

*Службени гласник РС, број 88/2010

**Службени гласник РС, број 14/2016

***Службени гласник РС, број 71/2021

Члан 128.

Новчаном казном од 5.000 до **150.000*** динара казниће се за прекршај физичко лице ако не поступи по налогу чувара заштићеног подручја или га омете у вршењу његових овлашћења **или на други начин поступа противно правилима о унутрашњем реду (члан 56. став 4).***

*Службени гласник РС, број 88/2010

Члан 129.

Новчаном казном од 5.000 динара казниће се за прекршај родитељ, старалац, односно одговорно лице у органу старатељства, ако због пропуштања дужног надзора над малолетником, малолетник учини прекршај из члана 126. став 1. тач. 11), 15), 21), 22) и 24) и члана 128. овог закона.

XVII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 130.

Природна добра заштићена до ступања на снагу овог закона, остају под заштитом, а управљачи, власници и корисници тих заштићених природних добара имају права и обавезе прописане овим законом.

Еколошка мрежа биће утврђена и постаје део европске еколошке мреже Натура 2000 до дана приступања Републике Србије Европској унији.

Члан 131.

Правна лица која управљају шумама, дивљачи и водама дужна су да ускладе шумске, ловне, риболовне и водопривредне основе са одредбама овог закона приликом њихове обнове или прве ревизије.

Правна лица, предузетници и физичка лица која управљају заштићеним подручјем дужна су да планове управљања заштићеним подручјем ускладе са одредбама овог закона у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

Власници стубова и техничких компонената изграђених пре ступања на снагу овог закона, који у великој мери угрожавају птице и слепе мишеве, предузеће у року од пет година од дана ступања на снагу овог закона мере заштите од струјног удара, у складу са чланом 81. овог закона.

Правна лица, предузетници и физичка лица која обављају трговачку делатност у смислу овог закона дужна су да ускладе своје пословање са одредбама овога закона у року од тридесет дана од дана ступања на снагу овог закона.

Правна лица, предузетници и физичка лица који су власници или по било ком другом основу држаоци заштићених дивљих животиња и биљака, а за које је по одредбама овог закона, потребно прибављање дозволе, дужна су да поднесу захтев Министарству у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Управљачи заштићених подручја дужни су да ускладе управљање заштићеним подручјем са одредбама овог закона у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 132.

Завод је дужан да усклади свој рад, пословање и општа акта са одредбама овог закона у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

Јавно предузеће „Национални парк Ђердап“, Јавно предузеће „Национални парк Шар планина“, Јавно предузеће „Национални парк Копачица“, Јавно предузеће „Национални парк Тара“ и Јавно предузеће „Национални парк Фрушка гора“ дужна су да ускладе свој рад, пословање и општа акта са одредбама овог закона у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 133.

Влада, односно надлежни орган Аутономне покрајине Војводине основаће организације из члана 103. овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

За обављање послова из члана 103. овог закона средства, права и обавезе за рад Покрајинског завода за заштиту природе представљају део средстава, права и обавеза досадашњег Завода за заштиту природе Србије које се налазе на подручју Аутономне покрајине Војводине.

Подела средстава, права и обавеза настала за време досадашњег рада Завода за заштиту природе Србије утврдиће се деобним билансом досадашњег Завода за заштиту природе Србије.

Организације из става 1. овог члана преузеће, даном почетка рада, средства, права и обавезе завода из става 2. овог члана, као и запослене у тим заводима.

Завод за заштиту природе Србије не може да отуђује имовину, врши статусне промене, ни да запошљава нове раднике од дана ступања на снагу овог закона до оснивања завода из става 1. овог члана.

Члан 134.

Подзаконски прописи за спровођење овог закона биће донети у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

До ступања на снагу прописа утврђених овим законом остају на снази прописи који су донети на основу Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 66/91, 83/92, 53/93 – др. закон, 67/93 – др. закон, 48/94 – др. закон, 53/95 и 135/04).

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе одредбе о заштити природе садржане у Закону о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 66/91, 83/92, 53/93 – др. закон, 67/93 – др. закон, 48/94 – др. закон, 53/95 и 135/04) и Закон о националним парковима („Службени гласник РС”, број 39/93), осим одредаба чл. 6. и 7. и описа подручја националних паркова, а до доношења посебних закона.

Поступци започети према одредбама Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 66/91, 83/92, 53/93 – др. закон, 67/93 – др. закон, 48/94 – др. закон, 53/95 и 135/04) завршиће се по одредбама овог закона.

Члан 135.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

ОДРЕДБЕ КОЈЕ НИСУ УНЕТЕ У „ПРЕЧИШЋЕН ТЕКСТ” ЗАКОНА

Закон о изменама и допунама Закона о заштити природе: „Службени гласник РС”, број 88/2010-162

Члан 55.

Еколошки значајна подручја Европске уније NATURA 2000 биће идентификована и постају део европске еколошке мреже NATURA 2000 даном приступања Републике Србије Европској унији.

Члан 56.

Правна лица, предузетници и физичка лица који су власници или по било ком другом основу држаоци заштићених дивљих животиња, а за које је по одредбама овог закона потребно прибављање дозволе, дужна су да пријаве Министарству држање тих животиња ради увођења у евиденцију, у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Имаоци дивљих животиња дужни су да услове за држање и прихват дивљих животиња ускладе са прописаним условима у року од једне године од дана ступања на снагу подзаконског акта којим се уређују услови за држање, односно услови за прихват животиња.

Члан 57.

На пословање јавних предузећа која су основана за управљање националним парковима сходно се примењују одредбе Закона о јавним предузећима и обављању делатности од општег интереса („Службени гласник РС”, бр. 25/00, 25/02, 107/05, 108/05 – исправка и 123/07 – др. закон) до доношења посебних закона.

Члан 58.

Подзаконска акта за спровођење овог закона биће донета у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Акт из члана 4. став 6. овог закона Влада ће донети у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 59.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије” а одредбе члана 4. став 5. тачка 2) која се односи на мишљење Европске комисије и члана 5. став 3. овог закона, примењује се даном приступања Републике Србије Европској унији.

Закон о изменама и допунама Закона о заштити природе: „Службени гласник РС”, број 14/2016-8

Члан 45.

Правно лице, предузетник и физичко лице које поседује живе примерке дивљих животиња чије држање је забрањено или ограничено дужно је да примерке пријави Министарству најкасније у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 46.

Правно лице које држи дивље животиње у саставу постојећег зоолошког врта, а које до дана ступања на снагу овог закона није Министарству пријавило зоолошки врт дужно је да поднесе захтев за добијање дозволе за рад зоолошког врта, Министарству у року од 90 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Уз захтев из става 1. овог члана подноси се:

- 1) акт о оснивању;
- 2) извод из одговарајућег регистра;

3) докази и документа о зоолошком врту, условима за држање животиња, врстама и количинама животиња, опреми, средствима за рад и другим добрима са којима располаже.

По истеку рока из става 1. овог члана Министарство, у року који не може бити дужи од 90 дана, обавештава подносиоца пријаве о условима за издавање дозволе у складу са овим законом.

Правно лице из става 1. овог члана дужно је да у року од шест месеци по добијању обавештења из става 3. овог члана достави Министарству програм мера и динамику прилагођавања рада зоолошког врта прописаним условима за период до 31. децембра 2017. године.

Члан 47.

Правна лица, предузетници и физичка лица која поседују мртве примерке, делове и деривате животињских врста које су строго заштићене Цитес конвенцијом, дужни су да поседовање истих пријаве најкасније 180 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 48.

Подзаконски прописи за спровођење овог закона биће донети у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 49.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Закон о изменама и допунама Закона о заштити природе: „Службени гласник РС“, број 71/2021-3

Члан 36.

Подручја која су класификована као подручја од европског значаја у складу са критеријумима утврђеним у члану 38. став 4. овог закона, успостављају се као делови еколошке мреже у складу са чланом 38. став 5. овог закона и уживају пуну заштиту у складу са одредбама овог закона док не постану део европске еколошке мреже НАТУРА 2000.

Члан 37.

Надлежни органи за издавање акта о условима заштите природе дужни да се региструју у оквиру Централне евиденције обједињене процедуре до 1. јануара 2022. године.

Члан 38.

Започети поступци за решавање захтева у вези са изградњом хидроелектрана на заштићеном подручју природе, обустављају се по службеној дужности.

Изузетно од става 1. овог члана на привремене повлашћене произвођаче примењује се одредба члана 108. став 2. Закона о коришћењу обновљивих извора енергије („Службени гласник РС“, број 40/21).

Члан 39.

Подзаконски прописи за спровођење овог закона биће донети у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 40.

До доношења прописа на основу овлашћења из овог закона примењиваће се прописи донети до дана ступања на снагу овог закона, ако нису у супротности са одредбама овог закона.

До прописивања таксе из члана 3. овог закона, примењиваће се износи утврђени актом завода донетим у складу са чланом 9. Закона о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 91/10 – исправка, 14/16 и 95/18 – др. закон).

Члан 41.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“, осим одредаба члана 3. овог закона, које се примењују од 1. јануара 2022. године.